

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КРАЇНОЗНАВСТВА ТА ТУРИЗМУ

МУЗЕЇ КИЄВА: ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ
СТАРТАПІВ В ТУРИЗМІ

за спеціальністю: 242 Туризм
галузі знань: 24 Сфера обслуговування
на здобуття освітнього ступеню: Магістр
за освітньо-професійною програмою: Туризм

Кваліфікаційна робота магістра
студента денного відділення
II курсу
Харлана Андрія Вадимовича

Науковий керівник:
д.геогр.н, проф. Шпарага Т. І.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методичні засади дослідження музеїв та їх використання у туризмі.....	5
1.1 Поняття про музеї та їх функції.....	5
1.2 Використання музеїв у туризмі та музейний туризм.....	9
1.3 Інноваційні стартапи та досвід їх використання в музейному туризмі..	13
1.4 Методика дослідження музеїв та їх використання у сфері туризму.....	21
РОЗДІЛ 2. Характеристика музеїв Києва.....	23
2.1 Музеї історичного та мистецького профілю.....	23
2.2 Музеї науково-технічного та природничого профілю.....	28
2.3 Музеї педагогічного та літературного профілю.....	31
РОЗДІЛ 3. Використання музеїв Києва у туристичній діяльності.....	38
3.1 Сучасний стан використання музеїв Києва у туризмі.....	38
3.2 Музеї України та Києва під час повномасштабної російсько-української війни.....	42
3.3 Розробка інноваційного стартапу «Museum Adventures» для розвитку музейного туризму у м. Києві.....	53
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	68

ВСТУП

Київ як столиця України володіє потужним музейним потенціалом, котрий, однак, не використовується повною мірою у сфері туризму. А тому дослідження різноманіття музеїв міста з метою їх залучення до туристичної діяльності є актуальним і складає значний науковий інтерес.

Дослідженням музеїв як культурних інституцій займалися ряд вітчизняних та іноземних науковців Ф. Вайдагер, Д. Камерон, М. Каулен, Г. Мезенцева, Ю. Ромедер, З. Странський, Т. Юренєва, В. Хербст та багато інших науковців. Проте, на жаль, як туристичний ресурс музеї не вивчені повною мірою. Є лише кілька публікацій присвячених цьому аспекту їх використання, зокрема, М. Рутинського, О. Стецюк, В. Петранівського. Музеї Києва теж недостатньо висвітлені у наукових роботах вчених, а робіт присвячених інноваційним стартапам у сфері музейного туризму навіть менше, тому обрана тема роботи є актуальною.

Об'єктом дослідження роботи є музеї Києва.

Предметом дослідження – залучення та використання стартапів у сферу музейного туризму Києва.

Мета: дослідити музейну мережу міста Києва, їх сучасний стан, проблеми з метою ширшого залучення до туристичної галузі і впровадження в них інноваційних стартапів у сфері музейного туризму. Досягнення поставленої мети можливе у ході вирішення наступних завдань:

- з'ясування сутності музею як ресурсу для розвитку туризму;
- характеристики музеїв Києва за профілями;
- встановлення проблем музеїв міста та труднощів їх залучення для потреб туризму;
- окреслення перспектив використання музеїв Києва як важливого столичного туристичного ресурсу; розробка власного інноваційного стартапу для розвитку музеїв Києва

При написанні роботи застосовано такі методи дослідження: літературний, наукової систематизації, графічний, порівняльний, аналізу і синтезу.

Структура. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1. Теоретико-методичні засади дослідження музеїв та їх використання у туризмі

1.1. Поняття про музеї та їх функції

Щодня тисячі громадян України та іноземних туристів, прагнучи збагатити свої знання та зустрітися з прекрасним, відвідують музеї. Музеї надають можливість зануритися в давнє минуле, ознайомитися з досягненнями сучасності та навіть зазирнути у майбутнє. У музеях дбайливо зібрані та збережені цінні предмети, важливі для кожного народу, що є природним, адже народ, який не цінує свого минулого, не має майбутнього.

Термін «музей» походить від грецького слова, що означає місце, присвячене музам, дочкам богині пам'яті Мнемозіни. Греки, вважаючи муз покровительками науки і мистецтва, будували на їх честь храми, які називали мусейонами. Саме звідси й походить слово «музей»

Основні напрями музейної справи включають культурно-освітню та науково-дослідну діяльність, комплектування музейних зібрань, організацію експозицій, фондову роботу, видавничу, реставраційну та охорону пам'яток. Музейна справа є особливою галуззю культурно-освітньої та наукової діяльності, яка здійснюється музеями для комплектування, збереження, вивчення і використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури. Музеї виконують складні функції і мають різноманітні форми діяльності, що визначають їхні наукові та культурно-освітні функції і зближують з відповідними установами.

Найважливішою особливістю музеїв є те, що вони збирають, досліджують та експонують першоджерела або оригінали, тобто пам'ятки, які безпосередньо пов'язані з розвитком людства або природи. За цією особливістю музеї схожі на науково-дослідні установи, які також вивчають першоджерела у своїх аспектах.

Другою особливістю музеїв є робота з дуже різноманітними першоджерелами. Види і форми першоджерел надзвичайно різноманітні та численні: геологічні, палеонтологічні, зоологічні, антропологічні та інші

природничі колекції, пам'ятки матеріальної культури (знаряддя праці, інструменти, ремісничі вироби, зброя, побутові речі тощо), пам'ятки духовної культури (твори живопису, графіки, скульптури, декоративного мистецтва тощо), а також рукописні та друквані документи, книги.

Третьою особливістю музеїв є використання своїх фондів для популяризації першоджерел – демонстрація їх у експозиційних залах, на спеціальних виставках, за допомогою екскурсій, лекцій та інших видів інформування. [3]

Специфіка музеїв полягає в тому, що науково-дослідні та освітні функції в їхній діяльності тісно поєднуються. Збираючи першоджерела і створюючи таким чином базу для наукових досліджень, музеї одночасно займаються активною популяризаторською діяльністю. Науково-дослідна робота є основою їхньої діяльності. Організація діяльності музеїв на науковій основі є головним досягненням музеєзнавства.

Завдання наукової роботи музеїв включають глибоке вивчення історії регіону, міста чи села; дослідження музейних колекцій та їх наукову обробку; опрацювання тем, пов'язаних з експозицією; розробку експозицій (створення тематичних структур та планів); та розробку методик і технік музейної справи.

Уся науково-дослідна робота в музеях виконується за затвердженим планом, який схвалює вчена рада музею. На сучасному етапі наукова робота здійснюється через польові дослідження, експедиції, архівні дослідження, а також вивчення матеріалів у бібліотеках, науково-дослідних інститутах та культурно-освітніх установах. Результати науково-дослідної роботи оформлюються у вигляді нових виставок, розділів експозицій, каталогів, методичних розробок екскурсій, наукового опису цінних експонатів, а також у статтях, монографіях, буклетах та наукових працях.

Розвиток культурно-освітньої роботи музеїв України сприяв виникненню різноманітних форм і видів діяльності. Найпоширенішими з них є екскурсії, лекції, зустрічі з відвідувачами, тематичні вечори та

конференції, робота пересувних музеїв, зустрічі з видатними людьми, тематичні виставки, дні відчинених дверей тощо.

Функції сучасного музею є надзвичайно складними через різноманітність форм їхньої діяльності. Хоча основна функція музею полягає у збиранні, вивченні та експонуванні пам'яток історії, культури і мистецтва, важливе місце в їх діяльності займає дозвілєва, зокрема екскурсійна робота.

Екскурсійна робота є основним видом культурно-освітньої діяльності музеїв. Найпоширенішим видом екскурсій є оглядові. Історія розвитку музеїв, теорія та методика музейної роботи становлять предмет дослідження музеєзнавства.

Музеєзнавство вивчає історію та закономірності розвитку музеїв, їх внутрішню організацію, систему наукового комплектування фондів, документування та зберігання колекцій, а також методики побудови експозицій, виставок та різних видів науково-освітньої діяльності. Ця порівняно молода дисципліна виникла у XVIII столітті і затвердилася як наука в другій половині XIX століття.

Сучасна наукова класифікація музеїв остаточно сформувалася в повоєнні роки XX століття. Відповідно до цієї класифікації всі музеї поділяються за типами і профілями. Тип музею визначається його суспільним призначенням і метою діяльності.

Існують три типи музеїв:

- 1) Науково-освітні масові (публічні) музеї призначені для широкого кола відвідувачів. Це музеї, які мають загальну освітню та культурну мету і спрямовані на популяризацію знань про історію, культуру, мистецтво тощо. Прикладами є Дніпропетровський історичний музей, Державний історичний музей України в Києві, музей "Львівська картинна галерея".
- 2) Науково-дослідні (академічні) музеї призначені для спеціалістів і мають вузькоспеціалізовану колекцію. Ці музеї зазвичай створюються при наукових установах або академіях і спрямовані на поглиблене наукове

дослідження. Прикладами можуть бути Центральний науково-природознавчий музей НАН України, Львівський природознавчий музей НАН України.

- 3) Навчальні музеї призначені для учнів і студентів і створюються при школах або вищих навчальних закладах. Їхні колекції та експозиції спрямовані на навчання і освіту. Прикладами можуть бути Мінералогічний музей і геологічний музей Львівського університету імені І. Франка, Музей археології при Інституті українознавства імені І. Крип'якевича НАН України.

Кожен музей має свій профіль, який визначається основним змістом його фондів і зв'язком з певною галуззю науки, мистецтва або виробництва. Кожен профіль може мати свою власну спеціалізацію, поділятися на види і підвиди.

Музейні профілі [35]:

- Природничо-науковий (біологічні, зоологічні, ботанічні, геологічні, палеонтологічні, географічні, мінералогічні)
- Історичний (загальноісторичні, військово-історичні, політичної історії, історії релігії, археологічні, етнографічні, історично-побутові)
- Мистецький (архітектурні, художні, театральні, музичні)
- Літературний (загальні, монографічні)
- Книги (історії книги, друкарства, історії книгодрукування та поліграфічної техніки, книжкової графіки)
- Науково-технічний (історії науки і техніки, галузеві, політехнічні)

У Законі України «Про музеї та музейну справу» від 29.06.95 р. № 249/95-ВР, ст. 5 подається така інформація щодо музеїв [4]:

«Музей – це культурно-освітні та науково-дослідні заклади, призначені для вивчення, збереження та використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури, прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини. ...На основі ансамблю, комплексів

пам'яток та окремих пам'яток природи, історії, культур та територій, що становлять особливу історичну, наукову і культурну цінність, можуть створюватись історико-культурні заповідники, музеї-заповідники, музеї просто неба, меморіальні музеї-садиби. ...Державному музею, який має музейне зібрання пам'яток загальнодержавного значення, набув міжнародного визнання і є провідним культурно-освітнім та науково-дослідним закладом у відповідних профільних групах музейної мережі України, у встановленому законодавством України порядку може бути надано статус національного музею України».

Отже, музей – це установа, що займається збором, вивченням, зберіганням і експонуванням предметів – пам'яток історії, матеріальної і духовної культури, природних об'єктів, а також займається просвітницькою та популяризаторською діяльністю. Класифікують музеї за профілем, за формою власності, за рангом, за основним напрямом діяльності та за місцем в ієрархії. Їхніми основними функціями є культурно-освітня, науково-дослідна діяльність, комплектування музейних зібрань, експозиційна, фондова, видавнича, реставраційна та пам'ятко-охоронна робота.

1.2. Використання музеїв у туризмі та музейний туризм

Одним з видів трактування поняття використання музеїв у туризмі є музейний туризм. Адже музеї – це пам'ятки історії і культури, створені людиною, які становлять пізнавальний інтерес і можуть бути використані в туристичній галузі. До них насамперед належать архітектурно-історичні пам'ятки, археологічні, мистецькі, етнографічні об'єкти, пам'ятки фольклору і народної творчості тощо.

Музейний туризм – це різновид програмного та культурного туризму, специфіка якого полягає у використанні туристського потенціалу музеїв і територій, які до них прилягають [1].

Музейний туризм має свою специфіку через різноманітність історико-культурних об'єктів, які науковці визнають як музейні. Це включає різні групи і підгрупи об'єктів, таких як пам'ятки музейної культури, меморіальні музеї, пам'ятки архітектури з музейними експозиціями, музеї під відкритим небом та інші. Ці об'єкти можуть бути активно використані для організації екскурсійного туризму – подорожей з пізнавальною метою. Такий туризм є найбільш поширеною формою туризму, якою займаються сучасні туристичні фірми.

Співробітництво музеїв і туризму ґрунтується на формуванні системи історико-культурних і природних територій. Розвиток цих територій забезпечується акумульованою в музеях історико-культурною спадщиною.

Організатори музейного туризму стикаються з рядом специфічних завдань, таких як визначення туристської спеціалізації музею і формування постійного туристського потоку, складання програми і маршрутів, формування рекламної продукції, пошук джерел фінансування.

У багатьох країнах розвиток туризму призвів до радикальних змін у музеях. Проте, вітчизняне музейне співтовариство не завжди усвідомлює це належним чином, що не є виною лише музейників. Представники туристичного сектора також не завжди правильно розуміють взаємодію музеїв і туризму.

У світі музеї стали місцями зібрання громади, де відбуваються дискусії та обмін думками. Це також місце, де можна приємно провести час. В останні роки, під впливом економічних, соціальних і культурних змін, музеї зазнали швидкої трансформації, і багато видів діяльності, раніше чужих для музеїв, стали для них звичними.

Туризм є феноменом, який суттєво вплинув на музеї, проте експерти поки не узгодили загальної позиції стосовно цього. Туризм є реальністю, і музейний туризм є специфічною галуззю для музеїв, яка включає роботу як з індивідуальними туристами, так і з організованими групами.

З індивідуальними туристами музей може виступати як туроператор, який організовує власний туристичний цикл разом з іншими партнерами. Це може включати організацію культурних програм.

У випадку з організованими групами музей може бути елементом зовнішніх культурно-туристських програм, працюючи за угодою з турфірмами.

Існують і інші форми участі музеїв у туристській діяльності, наприклад, коли музей розробляє туристський маршрут для турфірми і надає рекламно-інформаційні послуги. Муніципальні музеї у райцентрах і селищах також можуть займатися туристською діяльністю.

Музейний туризм не є традиційним напрямком для багатьох музеїв. В Україні він з'явився у середині 1990-х років, коли музеям потрібно було шукати додаткові джерела фінансування.

Для муніципальних музеїв вибір туристичної стратегії ставав найактуальнішою проблемою, і їм доводилося часто розробляти свою значимість для турфірм і туристів з нуля, вписуватися в існуючі маршрути, використовувати нові туристичні технології і коригувати консервативні підходи. [24]

Інтеграція музеїв у сферу туризму передбачає створення у них функціональних приміщень для організації розважальних заходів. Це можуть бути концертні зали, клубні кімнати, оглядові майданчики, атракціони та ігрові куточки. Також індустрія туризму проникає в музеї через відкриття магазинів, сувенірних лавок, кав'ярень, оренду музейних приміщень для розважальних заходів. Музеї використовують форми відпочинку, дозвілля і розваг у своїй діяльності, такі як гуртки, хобі-групи, свята, театральні, музичні, літературні вечори, конкурси, фестивалі та творчі лабораторії.

Організація туристичних заходів у музеях реалізуються з використанням різноманітних методів: навчання шляхом творчої діяльності, рольових ігор, методів експериментального навчання.

Традиційною послуговою формою обслуговування туристів у музеї була і залишається музейна екскурсія. Екскурсії властива низка характерних ознак, головною з яких є пріоритетність зорового сприйняття, супроводжуваного необхідним словесним коментарем. При цьому зорове та вербальне сприйняття посилюється пересуванням по визначеному маршруту, оглядом об'єкта під різним ракурсом та на різній відстані. Екскурсія може викликати низку позитивних імпульсів від яскравої розповіді, які здатні підвищити настрій туриста.

До основних тенденцій розвитку музейного туризму та сучасної музейної діяльності належать: інтеграція музейних програм у сферу туризму, збереження та популяризація життя місцевих культурних общин на їх самобутності на тлі глобалізації, збагачення духовного життя людини шляхом зв'язку мистецтво та історії з індивідуальним досвідом, розвиток віртуальних музеїв та мультимедійних проєктів, що зміцнює контакти з аудиторією і дозволяє відвідувачам знайомитися з колекцією музеїв різних країн, творення анімаційного музейного продукту у вигляді анімаційних програм, циклів екскурсійно-музейного обслуговування та музеїв нового типу – інтерактивних музеїв, розвиток музеїв як туристичних об'єктів.[25]

Ще одним важливим аспектом у розвитку залучення до музеїв більшої кількості відвідувачів є – музейна анімація.

Музейна анімація має на меті не лише показати експозицію, але й зробити її цікавою для відвідувачів. Вона сприяє виникненню позитивних емоцій, створює атмосферу епохи та дозволяє відчувати та пізнати історію. Анімація може включати в себе такі форми, як історичні реконструкції, музейні квести, фестивалі, етношоу, театралізації, пізнавально-розважальні ігри, арт-клуби, ярмарки культурних ініціатив, інтерактивні соціальні заходи та творчі майстерні.

Однією з найпопулярніших форм анімації є історичні реконструкції. Вони дозволяють відчувати атмосферу історичного минулого, пережити його

події та зануритись у цікавий світ минулого. Такі реконструкції часто проводяться у музеях-замках, де можна відновити події різних епох.

Також важливим аспектом є участь музеїв у міжнародній акції «Ніч у музеї». Це дає можливість відвідувачам оглянути музейні колекції в нічному часі та взяти участь у різних заходах, таких як театралізовані екскурсії, майстер-класи, живі картини, арт-квести, концерти та інші події. Це сприяє приверненню уваги молоді до культурних закладів та популяризації нічного туризму.

Отже, анімаційні технології в екскурсійній та музейній діяльності виявляються способом використання анімаційних технологій як окремих елементів туристичних послуг з метою активізації екскурсантів та формування специфічного екскурсійного або музейного анімаційного продукту у вигляді анімаційної програми («ніч в музеї», квест – екскурсія, як наприклад у Національному художньому музеї України, тощо), а також формування циклів екскурсійно-музейного обслуговування (програми вихідного дня, комплексні програми екскурсійного обслуговування школярів, інших соціально незахищених категорій населення). [25]

Так чином, музейний туризм є основним видом залучення музеїв до туризму, та саме через туризм музеї мають змогу розкрити свій справжній потенціал та самі заробляти «собі на життя». А завдяки таким заходам, як екскурсії, музейна анімація, виставки та ін. музеї й просувають себе у туристичній сфері, заманюючи все більше відвідувачів.

1.3 Інноваційні стартапи та досвід їх використання в музейному туризмі

Музейний туризм є важливою складовою галузі туризму, яка поєднує в собі культурну спадщину та подорожі. Завдяки розвитку технологій та появі нових підходів, таких як стартапи, галузь музейного туризму переживає

період інтенсивного розвитку. Музейний туризм стає все більш популярним у сучасному світі завдяки інноваційним технологіям та креативним підходам до організації музейних відвідувань. Сучасні стартапи активно впроваджують новітні технології, такі як доповнена реальність та аудіовідтворення, щоб зробити музейний досвід більш цікавим та доступним для широкої аудиторії. Тому варто приділяти увагу до інноваційних стартапів у галузі музейного туризму та їхньому впливу на розвиток музеїв.[45]

Smartify був створений групою друзів та колег Анною Лоу, Туліо Серром, Річардом Лейтемом та Нікласом Вольгемутом у Лондоні 2015 року, які побачили потребу у кращій взаємодії відвідувачів з мистецтвом у музеях. Засновники хотіли зробити мистецтво доступнішим та зрозумілішим для широкої аудиторії, використовуючи технологію доповненої реальності та розпізнавання зображень. Вони створили додаток, який дозволяє користувачам сканувати твори мистецтва та отримувати інформацію про них прямо на своїх смартфонах.

Smartify є одним із передових стартапів у галузі музейного туризму, який поєднує в собі технології та мистецтво. Цей стартап створив мобільний додаток, який використовує технологію доповненої реальності (AR), щоб зробити музейний досвід більш цікавим та інтерактивним. Завдяки додатку Smartify, відвідувачі можуть сканувати картини та скульптури за допомогою своїх смартфонів, щоб отримати додаткову інформацію про твір, його автора та історію створення. Це дозволяє створити більш інтерактивний та освітній досвід для відвідувачів, а також залучити нове покоління аудиторії до музейних колекцій.

Один із ключових аспектів Smartify – це його спроможність розширювати реальний світ додатковою інформацією, що робить мистецтво більш доступним та зрозумілим для широкого загалу. Крім того, Smartify допомагає музеям створювати цифрові колекції та виставки, що можуть бути доступні онлайн, що підвищує їхню видимість та привабливість для

міжнародної аудиторії. Основна функція Smartify – це можливість сканувати картини та скульптури за допомогою камери смартфона, щоб отримати додаткову інформацію про твір, його автора та історію створення. Користувачі можуть прочитати цікаві факти, слухати аудіокоментарі та дивитися відеорозповіді, щоб отримати більше контексту про предмет мистецтва. Крім того, додаток дозволяє збирати та зберігати улюблені твори мистецтва в окремому списку, щоб повертатися до них у майбутньому.

Smartify активно використовується у багатьох провідних музеях для покращення взаємодії з відвідувачами. Наприклад, у Луврі відвідувачі можуть сканувати картини та скульптури, щоб дізнатися більше про експонати. Це особливо корисно для міжнародних відвідувачів, оскільки додаток підтримує кілька мов. Крім того, у Рейксмузеумі в Амстердамі Smartify використовується для створення персоналізованих екскурсій, що дозволяє відвідувачам більше дізнатися про конкретні експонати та їхню історію. [46]

Smartify відкриває нові можливості для музейного туризму, а також він поставляє перед музеями виклик у збереженні автентичності та унікальності музейного досвіду. Технології можуть змінювати спосіб, яким ми сприймаємо та розуміємо мистецтво, і важливо забезпечити, щоб ці зміни підтримували та збагачували музейні колекції, а не втрачали їхню цінність та унікальність.

Завдяки Smartify, музейний туризм стає більш доступним та привабливим для широкого загалу, а саме мобільний додаток дозволяє відвідувачам досліджувати мистецтво на свій власний лад, роблячи кожен візит до музею незабутнім та освітнім досвідом.

Museum Hack розпочався як хобі для Ніка Грея, який проводив неформальні екскурсії для своїх друзів у музеї мистецтва Метрополітен в Нью-Йорку. Він прагнув зробити музейні відвідування більш цікавими та інтерактивними. Незабаром його тури стали настільки популярними, що він вирішив перетворити своє хобі на бізнес. Так у 2013 році він створив

Museum Hack, який, як і автор проєкту, пропонує незвичні екскурсії, які включають ігри, вікторини та інтерактивні завдання, залучаючи нову аудиторію до музеїв.

Museum Hack є стартапом, який революціонує традиційні музейні екскурсії, спрямовуючи їх на молоде та нетрадиційне сприйняття культурної спадщини. Основною метою стартапу є зробити музейний візит захоплюючим та запам'ятовуваним для широкого кола аудиторії, особливо для тих, хто раніше не був зацікавлений у музейній екскурсії. Museum Hack – це стартап, який спеціалізується на нестандартних екскурсіях по музеях, які призначені для молодшої та нетрадиційної аудиторії. Основна ідея Museum Hack полягає в тому, щоб зробити музейний досвід більш захопливим та цікавим, використовуючи інтерактивність та креативні підходи до експозицій.

Одним з ключових елементів Museum Hack є їхні екскурсії, які відрізняються від традиційних офіційних екскурсій музеїв, адже вони створені на основі інтерактивних підходів. Під час екскурсій відвідувачі можуть брати участь у різноманітних активностях, таких як гра у підприємливість, пошук скарбів чи навіть імпровізовані виступи. Крім того, Museum Hack використовує технології, такі як мобільні додатки та соціальні мережі, щоб підвищити взаємодію з аудиторією та створити спільноту захоплених музеєм осіб. Це допомагає залучити аудиторію та зробити музейний досвід цікавішим та відкритішим для сприйняття. Прикладом може слугувати те, що Museum Hack створили власний мобільний додаток, який допомагає відвідувачам знаходити інформацію про експонати, взаємодіяти з екскурсоводами та навіть ділитися своїм досвідом у соціальних мережах. Інший важливий аспект Museum Hack – це їхня здатність адаптуватися до різних типів музеїв та експозицій. Вони розробляють унікальні екскурсійні програми, які враховують особливості кожного конкретного музею та потреби їхньої аудиторії.

Museum Hack успішно перетворює традиційні музейні екскурсії на інтерактивні та захоплюючі подорожі. Наприклад, у Метрополітен-музеї мистецтва в Нью-Йорку Museum Hack організовує тематичні тури, такі як «Бунтівні тури» та «Нічні тури», які включають ігри, вікторини та інтерактивні завдання. Це дозволяє залучити нову аудиторію, особливо молодих людей, які можливо не зацікавлені у традиційних музейних екскурсіях. У Смітсонівському музеї Museum Hack також використовує ігрові елементи, такі як квести та пошук скарбів, що робить відвідування музею веселим та освітнім. [47]

Завдяки своєму інноваційному підходу до музейних екскурсій, Museum Hack відкриває нові можливості для музейного туризму та допомагає залучити нові, більш широкі шари суспільства до культурної спадщини.

Detour був створений у 2015 році Ендрю Мейсоном, після його подорожей по світу. Мейсон побачив можливість створити унікальні аудіогіди, які б пропонували індивідуальний та інтерактивний досвід для туристів. Використовуючи технологію GPS та аудіовідтворення, Detour пропонує контекстну інформацію про місця та експонати, створюючи занурюючий досвід для відвідувачів. Додаток дозволяє користувачам слухати цікаві історії та факти, синхронізовані з їхнім місцезнаходженням.

Detour – це стартап, що спеціалізується на аудіогідах для музейних екскурсій, які використовують технологію GPS та аудіовідтворення, щоб надати відвідувачам інтерактивний та іммерсивний досвід. Detour відрізняється від традиційних аудіогідів тим, що кожен маршрут адаптується до конкретного місця та контексту, що дозволяє створити унікальний досвід для кожного відвідувача.

Однією з ключових функцій Detour є можливість налаштовувати темп екскурсії та глибину інформації, яку отримує відвідувач. Це дозволяє кожному відвідувачу самостійно контролювати свій досвід та вибирати те, що йому цікаво. Кожен може обирати, які історії хоче почути та як довго зупинитися біля кожного експонату. Це робить досвід більш

індивідуалізованим та цікавим для кожного відвідувача. Ще Detour часто поєднує аудіозаписи з звуковими ефектами та музикою, щоб створити атмосферу та підвищити емоційну насиченість досвіду. Крім того, Detour дозволяє створювати історії та маршрути, які виходять за межі звичайних музейних експозицій. Вони можуть включати історії про місцевість, архітектуру та культуру навколо музею, щоб доповнити музейний досвід відвідувачів.

Detour також активно використовує технологію для взаємодії з аудиторією. Вони розробляють спеціальні додатки для смартфонів, які дозволяють відвідувачам зручно користуватися аудіогідом та отримувати додаткову інформацію про експонати та музеї. На додаток, відвідувачі можуть обговорювати свої враження та думки про екскурсію, а також ділитися рекомендаціями з іншими користувачами.

Detour відомий своїми аудіогідами, які синхронізуються з GPS та пропонують глибокий контекст для кожного відвідувача. У Сан-Франциско музей сучасного мистецтва Detour використовується для створення аудіотурів, що включають розповіді відомих митців та кураторів. Це дозволяє відвідувачам дізнатися більше про історію та контекст творів мистецтва, які вони бачать. У Музеї Соломона Гуггенхайма в Нью-Йорку Detour пропонує унікальні маршрути, які проводять відвідувачів через різні частини музею, забезпечуючи при цьому інтерактивний та освітній досвід.[48]

Одним із великих переваг Detour є його глобальна доступність. Завдяки можливості завантаження маршрутів у будь-якій точці світу, відвідувачі можуть скористатися цією послугою під час подорожей та відкривати для себе нові місця та культури.

Vastari був заснований групою експертів з мистецтва, серед яких Бернадетта Аттард-Монтальто, Франческа Ван дер Квіст та Розі Хов, які побачили можливість покращити співпрацю між музеями та приватними колекціонерами. Платформа була створена для полегшення організації

тимчасових виставок та обміну мистецтвом. Засновники прагнули зробити приватні колекції доступнішими для музеїв та ширшої аудиторії, використовуючи цифрові технології для створення глобальної мережі співпраці.

Vastari – це платформа для зв'язку музеїв та приватних колекціонерів для організації тимчасових виставок та обміну мистецтвом. Основна мета Vastari – збільшити доступність до приватних колекцій та створити нові можливості для музеїв та колекціонерів співпрацювати.

Однією з ключових функцій платформи є можливість музеям шукати та бронювати експонати для тимчасових виставок. Вони можуть переглядати доступні колекції та контактувати з колекціонерами для узгодження умов позики або обміну мистецтвом. Це дозволяє музеям розширювати свої колекції та пропонувати нові та цікаві виставки для відвідувачів. Vastari дозволяє колекціонерам показувати свої колекції музеям та іншим зацікавленим сторонам. Вони можуть створювати профілі своїх колекцій на платформі та вказувати умови для позики або продажу своїх експонатів. Це допомагає залучати увагу до приватних колекцій та збільшує їхню доступність для громадськості.

Співпраця з Vastari може бути вигідною та досить простою для музеїв та колекціонерів, оскільки платформа надає широкий спектр інструментів для організації тимчасових виставок та обміну мистецтвом. Платформа надає доступ до широкого кола колекцій. Музеї можуть легко знаходити та бронювати експонати для тимчасових виставок з великого різноманіття приватних колекцій, що дозволяє розширити їхні колекції та пропонувати нові виставки для відвідувачів. Колекціонери в свою чергу можуть легко показувати свої колекції музеям та іншим зацікавленим сторонам, що допомагає привертати увагу до їхніх експонатів та збільшує їхню доступність для громадськості.

Vastari допомагає музеям організовувати тимчасові виставки, з'єднуючи їх з приватними колекціонерами. Наприклад, Британський музей

співпрацював з Vastari для організації виставки стародавніх артефактів з приватних колекцій, що дозволило залучити нових відвідувачів та створити унікальні виставки. У Музеї Вікторії та Альберта Vastari допоміг організувати виставку рідкісних ювелірних виробів з приватних колекцій, що значно підвищило інтерес до музею. Це підтверджує, що платформа є цінним інструментом для розширення музейних колекцій та підвищення їхньої привабливості для відвідувачів. [49]

Все це допомагає створювати мережі співпраці. Vastari дозволяє об'єднувати різні галузі мистецтва та культури, створюючи мережу співпраці між музеями, колекціонерами та іншими учасниками мистецького світу. Вони створюють унікальну екосистему, яка сприяє обміну ідеями та розвитку мистецтва.

Отже, у результаті аналізу стартапів Smartify, Museum Hack, Detour і Vastari можна зробити висновок, що інноваційні технології та креативні підходи значно змінюють та збагачують музейний туризм.

Smartify впроваджує доповнену реальність для покращення музейного досвіду, Museum Hack робить акцент на нетрадиційних та інтерактивних екскурсіях, Detour створює унікальні аудіовідтворення, а Vastari сприяє співпраці між музеями та приватними колекціонерами для організації тимчасових виставок.

Ці стартапи допомагають зробити музейний туризм більш доступним, цікавим та інтерактивним для широкої аудиторії, що сприяє підвищенню інтересу до культурної спадщини. Ці приклади демонструють, як сучасні стартапи можуть інтегрувати інноваційні технології та креативні підходи у музейний туризм, роблячи його більш доступним, цікавим та освітнім для широкої аудиторії. Співпраця з такими інноваційними платформами може стати важливим інструментом для розвитку музейного туризму та підвищення конкурентоспроможності музеїв у сучасному світі.

1.4 Методика дослідження музеїв та їх використання у сфері туризму

Методологія – область знання, що вивчає засоби, передумови і принципи організації пізнавальної і практичної діяльності. Методологія вивчає наукові знання і наукову діяльність. Це одна з форм самопізнання і самосвідомості науки. Вона тісно пов'язана з гносеологією, яка аналізує загальні характеристики пізнавальної діяльності. Вона виявляє сенс наукової діяльності та вирішує завдання її раціоналізації. Методологія – логіка виділення предмета пізнання з сукупності властивостей об'єкта пізнання. У цій логіці розглядається проблема співвідношення властивостей предмета конкретної науки з іншими властивостями об'єктів пізнання. Предмет в даному співвідношенні являє собою тільки частину властивостей цілісності об'єкта пізнання. Методологія передбачає прийоми диференціації властивостей предмета пізнання в загальних для всіх наук об'єктах пізнання. Це важливо, щоб визначити специфіку предметного змісту кожної приватної науки.

Методика в науковому дослідженні – це процедура або послідовність дій, які здійснюються для вивчення предмета дослідження та вирішення завдань дослідження. Вона включає загальну методику дослідження, методику здійснення конкретного типу дослідження (теоретичного, емпіричного, прикладного і т.д.) та детально описану послідовність реалізації певного засобу.

Метод, з свого боку, є способом досягнення певної мети, сукупністю прийомів або операцій для досягнення поставленої мети. Володіння методом означає знання того, як виконувати дії для досягнення завдань. Метод пізнання або метод дослідження - це конкретна процедура з певними діями або операціями, за допомогою яких здобувається та обґрунтовується нове знання. [6]

Комплексне дослідження використання музеїв у туризмі потребує розробки спеціальної методики що включає три взаємопов'язані етапи.

На першому етапі слід застосувати літературний метод дослідження, аби дослідити теоретико-методичні засади використання музеїв у туризмі: розкрити сутність понять «музей», «музейний туризм», «функції музеїв», «музейні профілі», «музейна анімація», «стартап»; виявити основні види залучення музеїв у сферу туризму та вивчити наявні інновації у сфері музейного туризму зарубіжних країн.

Другий етап передбачає аналіз вивчення різноманітності музеїв Києва та їх опис. Для цього варто застосувати метод аналізу, табличний, літературний та метод наукової систематизації.

На третьому етапі доцільно описати сучасний стан використання музеїв Києва у сфері туризму, використавши синтетичний та статистичний методи. Також третій етап передбачає розробку власного інноваційного продукту-стартапу для розвитку музейного туризму у Києві.

РОЗДІЛ 2. Характеристика музеїв Києва

2.1. Музеї історичного та мистецького профілю

Київ – це столиця і найбільше місто України, тому не дивно, що у ньому й найбільша кількість музеїв серед міст країни – близько 160, з яких найбільше представлено музеїв історичного профілю – 94.

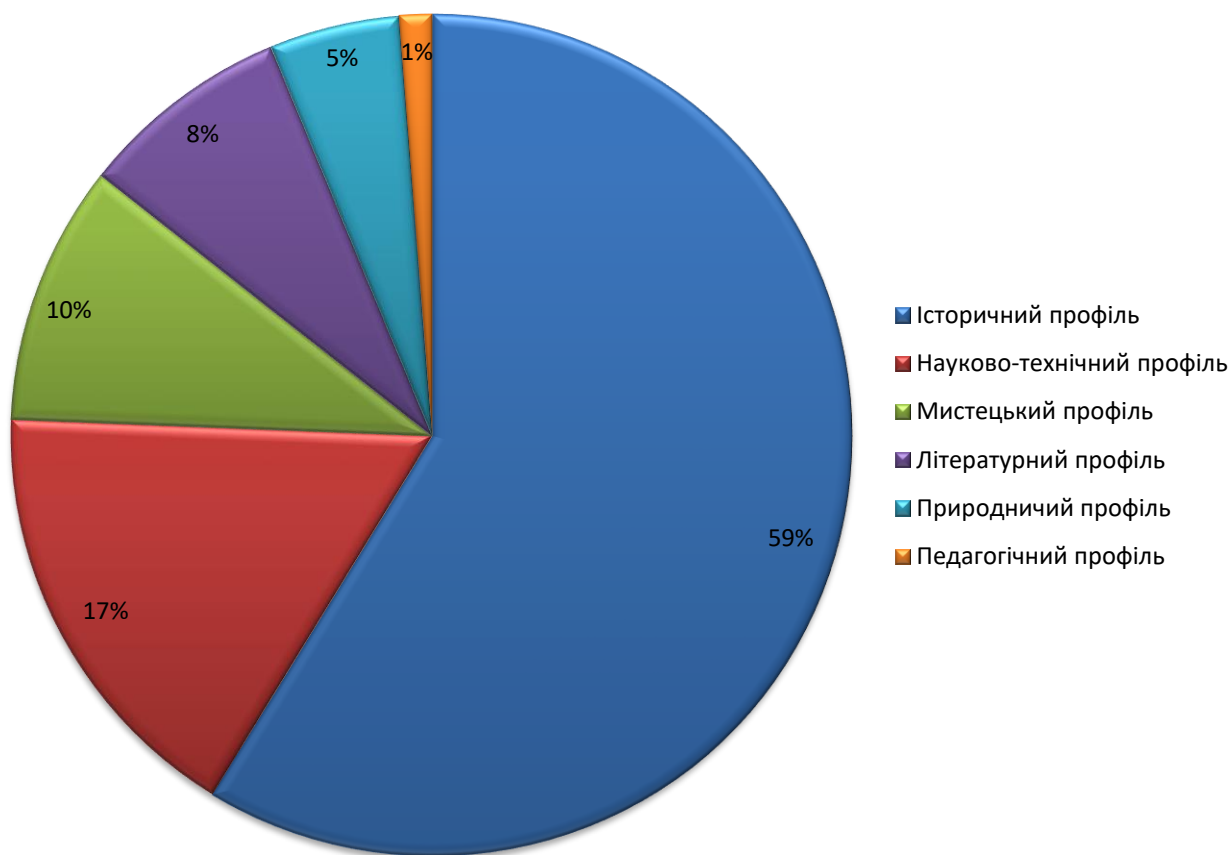

Рис. 1 Співвідношення музеїв Києва за профілем
Авторська розробка

Музеї історичного профілю в Україні збирають, вивчають і експонують матеріали про розвиток суспільства, визначні історичні події, героїчні битви

і перемоги, а також знаряддя праці, пам'ятки побуту та культури. Вони ведуть широку науково-дослідну і освітньо-виховну роботу. Музеї історичного профілю поділяються на загальноісторичні, військово-історичні, археологічні, етнографічні, історико-архітектурні та історико-культурні.

Національний музей історії України в Другій світовій війні був створений у Києві у 1974 році. Це було результатом задуму, що виник у червні 1943 року, коли ще тривали бої з вигнання нацистських окупантів з України. Музей був урочисто відкритий 17 жовтня 1974 року в колишньому Кловському палаці під назвою «Український державний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років». Цей музей привернув увагу громадськості та численних відвідувачів. Згодом стало очевидним, що масштаби теми, багатство музейного зібрання потребують іншої наукової концепції та спеціального приміщення. Розпочалася робота зі створення Меморіального комплексу «Український державний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років», який відкрито 9 травня 1981 року. У 1996 році музею було надано статус Національного. Цей музей є провідним центром із воєнної історії України, а його експозиціями ознайомилися близько 30 мільйонів відвідувачів з усього світу. [8]

Музей гетьманства розташований у Києві в будинку-пам'ятці архітектури кінця XVII століття, відомому як «будинок Мазепи». Будівлю відновлено за підтримки Київської міської державної адміністрації, Благодійного Фонду Івана Мазепи та української діаспори.

Оскільки будівля не була побудована конкретно під музей, а є лише пристосованою, місця у музеї замало. Фонди музею налічують близько 9000 експонатів. Серед них не так багато унікальних та реліквій. Перший предмет музею – навершя булави часів Київської Русі, датується 12 ст. Експонат був подарований музею Національним музеєм історії України. Експозиція музею представлена в 4 залах. Кожен з яких присвячений певному гетьману України, а саме: Івану Мазепі, Богдану Хмельницькому, Пилипу Орлику та

Павлу Скоропадському. Зал Івана Мазепи. Експозиція залу, присвяченого Іванові Мазепі, розповідає як про основні віхи життєвого шляху гетьмана, дивовижні повороти його долі, так і про тогочасну козацьку державність у цілому. Тут можна побачити барокову гравюру художника Іларіона Мигури «Мазепа серед добрих діл своїх», виконану у 1706 році, фотографії споруджених коштами гетьмана церков, добірку речей з козацького побуту: шаблі, гарматні ядра, порохівницю, кулелійку, люльки для куріння. Цікавим експонатом є мапа України Йоганна Баптиста Гомона, створена в Німеччині в 1716р. Зал Богдана Хмельницького. Основою залу гетьмана Богдана Хмельницького є триптих «Ми Богдан» художника Андрія Юхимця. На картині зображені люди, які підтримували Богдана Хмельницького в його справах. Значною подією для нашого народу за часів гетьманства Б. Хмельницького стала Зборівська угода. Ця подія представлена в експозиції титульною сторінкою Зборівського договору 1649 року. Вона зроблена в яскравих кольорах і прикрашена гербом Б. Хмельницького. (Сучасне видання цієї книги знаходиться в бібліотеці музею). Зал Пилипа Орлика. Разом з Іваном Мазепою Орлик подався в еміграцію. Після смерті Мазепи був обраний гетьманом за кордоном, у Бендерах 5 квітня 1710 р. Того ж дня було прийнято документ «Правовий уклад та конституції відносно прав і вольностей Війська Запорозького...» так звану «першу конституцію України» головним редактором якого був Пилип Орлик. Копію конституції можна побачити серед інших матеріалів залу. Зал Павла Скоропадського. Музей гетьманства також привертає увагу відвідувачів своєю експозицією, присвяченою видатному державному діячу Павлу Скоропадському, останньому гетьману України. Його правління представлено документами і матеріалами з особистої колекції Скоропадських, переданими до музею його нащадком Оленою Отт-Скоропадською. Експозиція також включає грошові знаки, поштові марки, численні копійні документальні та фотоматеріали, що утворюють

найповніше зібрання історії існування Української держави-Гетьманату в 1918 році. [9]

Музеї мистецького профілю зберігають, вивчають і пропагують визначні твори живопису, графіки, скульптури, ужиткового мистецтва та народної творчості. Їхні експозиції висвітлюють історію розвитку мистецтва в історичній послідовності та демонструють ці твори відвідувачам. [10]

Національний музей «Київська картинна галерея». Дата відкриття музею 12 листопада 1922 року. З 1930 року музей позиціонувався як Національна картинна галерея, так як експозиція представляла не тільки російське, а й сучасне українське і західноєвропейське мистецтво. У 1936 році музей перейменовано в «Київський державний музей російського мистецтва», виставка якого була представлена роботами XIII - початку XX століть. У 1939 році в музеї створили відділ сучасних робіт радянських художників. У 1940 році галерея була однією з кращих художніх виставок Радянського Союзу. Під час Другої світової війни музей втратив більше 1000 своїх експонатів, тому після війни музеї Москви і Ленінграда, Ермітаж, Державний художній музей Білорусі допомагали відновлювати експозицію. Картини закупувалися у колекціонерів, сімей художників, на аукціонах і виставках. Основну частину експонатів музею становить приватна колекція сім'ї відомих меценатів і підприємців Терещенків. Найбільш цінні екземпляри експозиції належали Миколі, Федорову та Івану Терещенко, а саме картини: Івана Шишкіна «Дубовий гай», «Перший сніг», «Серед долини рівної», «Струмок у лісі»; Іллі Рєпіна «Поприщин», «Портрет В. Гаршина»; Івана Крамського «Селянин з вуздечкою»; Миколи Ярошенка «Курсистка»; Віктора Васнецова «Три царівни підземного царства»; Аполлінарія Васнецова «Сутінки»; Василя Полєнова «Зима. Імоченці»; Михайла Врубеля «Дівчинка на тлі персидського килима»; Павла Федотова «Гравці». Також варто відзначити надходження від інших приватних колекцій Оскара Гансена, Богдана і Варвари Ханенків, художньої школи Миколи Мурашка. Колишній міський

музей і кабінет мистецтв Київського університету доповнили збори галереї. Особливо цінними для музею стали пожертвування приватних осіб на користь музею. Вдова М. Горького Е. Пешкова принесла в дар твір Абрама Архипова «Молода селянка в жовтій хустці», Олександр Тульчинський (київський колекціонер та меценат) – «Троянди на терасі» Костянтина Коровіна. Найзначнішим збагаченням за всю історію музею, як подарунок від приватної особи заповіт київського лікаря-педіатра, професора Давида Лазаровича Сигалова – приблизно 300 робіт російських художників кінця XIX – початку XX століття. Таким чином в галереї з'явилися твори К. Сомова, Б. Кустодієва, З. Серебряковою, М. Сарьяна, П. Кузнецовим, С. Судейкіна, Б. Грігор'єва, Н. Сапунова, Н. Тархова. [11]

Національний художній музей України має багату історію, яка почалася наприкінці XIX століття завдяки зусиллям української інтелігенції. Він став першим загальнодоступним музеєм у Києві. Перша виставка, присвячена XI Всеросійському археологічному з'їзду, відбулася у серпні 1899 року. Офіційне відкриття закладу відбулося 30 грудня 1904 року, і він отримав назву Київський художньо-промисловий та науковий музей імені государя імператора Миколи Олександровича. У 1994 році, під час незалежності України, музей отримав свою сучасну назву - Національний художній музей України, що підкреслило його важливість як провідної колекції вітчизняного мистецтва. Нині він залишається духовною скарбницею країни та її гордістю. Національний художній музей України зосереджує свою увагу на таких завданнях:

- розвивати колекцію музею, постійно оновлюючи методи роботи та впроваджуючи найкращі світові практики,
- виробляти якісне знання про українське мистецтво,
- сприяти посиленню суб'єктності українською державою,

- створювати своєю діяльністю передумови для знаходження суспільством рішень як у локальному українському контексті, так і у полі завдань зі світового інтелектуального дискурсу про глобальні проблеми.

В ході дослідження сучасного художнього процесу в Україні, яке здійснює відповідний науковий підрозділ Національного художнього музею України, музей ознайомлюється також із матеріалами щодо мистецьких практик художників, які надсилаються представниками мистецької сфери на електронну пошту музею. Виставкові проекти музею плануються кураторами з урахуванням зазначених вище завдань та відповідних досліджень.

Національний художній музей України є найбільш репрезентативним зібранням вітчизняного образотворчого мистецтва в Україні та світі. В його колекції нараховується близько 40 тисяч експонатів, серед яких є шедеври українського живопису, скульптури і графіки від часів Київської Русі до сучасності. Музей славиться своєю збіркою іконопису, давньої поліхромної скульптури, козацьких портретів XVIII століття, а також колекцією народних картин «Козак Мамай». Тут можна побачити класичні твори живопису XIX століття, український авангард та мистецтво тоталітарної доби, а також новітні течії живопису межі XX–XXI століть. Збірка музею постійно поповнюється, і вона відображає як минулі, так і сучасні течії українського мистецтва, включаючи новітні течії живопису кінця XX – початку XXI століття.

Музеї історичного та мистецького профілів широко представлені в Києві та й в Україні загалом, також саме музеї цих профілів займають лідируючі позиції щодо відвідування та експозиційних площ. [12]

2.2. Музеї науково-технічного та природничого профілю

Музеї науково-технічної профільної групи збирають, зберігають, вивчають, експонують та популяризують творіння людських рук, пов'язані з

історією і практикою розвитку техніки та технологій, а також – із життям і творчим генієм визначних експериментаторів, винахідників і вчених [10].

Музей Національного авіаційного університету. Музей створювався як важливий, необхідний освітній, культурно-ресурсний центр вищого навчального закладу. В експозиціях музею відтворені історичні передумови створення університету (інституту) та його історія, віхи його розвитку, події, факти, здобутки, долі видатних особистостей: ректорів, викладачів, студентів, їхні успіхи, досягнення, внесок не тільки в спадщину університету, але і в загальну соціально – культурну спадщину країни. Музей історії Цивільної Авіації було відкрито при КПЦА у 1972 році, у 1988 році йому присвоєно звання «Народний музей». Сьогодні «Музей НАУ» є філією Державного музею авіації. Його оновлена до 70-річчя університету експозиція розмістилась у затишній залі площею 350 кв. м. Експозиція музею представлена на 28 стендах та 10 експозиційних тумбах. На перших стендах історичної частини експозиції наведені матеріали, що висвітлюють події соціально-економічного життя м. Києва, які стали підґрунтям для відкриття вищого навчального закладу авіаційного профілю. Це створення Київського авіаційного товариства (1909), діяльність київських авіаконструкторів І. І. Сікорського, О. С. Кудашева та ін. (1910 – 1915), рекордні польоти І. І. Сікорського, П. М. Нестерова (1913 – 1914, відкриття авіаремонтного заводу (1920), відкриття регулярного повітряного руху на маршруті Харків – Київ товариством «Укрповітряшлях» (1924), створення першого радянського пасажирського літака К-1 конструкції К. О. Калініна (1925), початок серійного випуску пасажирського літака ХАІ-1 на авіаремонтному заводі (1932), відкриття авіаційного факультету у Київському машинобудівному інституті КПІ (1931), створення Київського авіаційного інституту (КАІ) (25.08.1933р.). Наступні стенди експозиції висвітлюють діяльність колективу КАІ у довоєнні роки (1933 – 1941). Через те, що інститут випускав кваліфікованих інженерів, льотчиків, парашутистів він мав почесне звання «Фортеця оборони». Військовому і трудовому

подвигу співробітників та студентів інституту у роки Великої Вітчизняної війни присвячені окремі стенди (1941 – 1945). Почесне звання Героя Радянського Союзу отримало двоє співробітників і один випускник – проф. В. І. Клоков, випускник Ю. Д. Курлін, пілот – інструктор авіаескадрильї інституту Федутенко Н. Н. Фотографії двохсот семи фронтовиків розміщені на фоні панно «Повітряний бій над Дніпром». В експозиції музею зберігаються високі державні нагороди з різних країн, яких удостоївся Київський інститут інженерів цивільної авіації. Метою експозиції музею НАУ є – виховання особистості на прикладах життя і творчості еліти України, популяризуючи досягнення навчального закладу [13].

Музеї природничого профілю збирають, зберігають, вивчають і експонують різноманітні природничі, геологічні, петрографічні, мінералогічні, ботанічні, палеонтологічні, зоологічні матеріали. Такі музеї тісно пов'язані з академічними науково-дослідними інститутами і вищими навчальними закладами, діяльність їх має як наукові, так і навчальні цілі. [10]

Музей води розташований у спорудах першого київського централізованого водогону, побудованих у 1872 та 1876 роках за проектом архітектора Олександра Шіле. Основна експозиція розміщується у приміщенні колишнього підземного резервуару чистої води, побудованого 1909 року. Експозиція центру розповідає про роль води у природі та житті людей, історію Київського водогону, технології очищення та транспортування води до споживача, водовідведення та очищення стічних вод. Також в експозиції є ігровий майданчик, де відвідувачі можуть ознайомитись з водою та її властивостями у нетрадиційній формі. В музеї представлені автентичні експонати 18-21 століть, які розкривають історію створення централізованого водопроводу в місті. Під час подорожі у світ води можна спостерігати її неперевершувану силу за таненням льодовиків, зародженням дощу та виверженням гейзерів. Також є можливість змінити русло річки на макеті, побавитись з великими мильними бульбашками,

перевірити власну силу на водяному насосі, познайомитись із живими рибами – японськими коропами кої. Автором виставкової експозиції є дизайнер з Данії Карстон Моллер [14].

Музеї науково-технічного та природничого профілів є напевно найбільш цікавими та активними у наданні додаткових послуг екскурсантам. Скоріш за все у кожному музеї цих профілів наявні різноманітні інтерактиви, де відвідувачі мають змогу дізнатись щось нове не тільки з уст екскурсовода чи прочитавши опис експонату, а й у вільній, практичній формі.

2.3. Музеї педагогічного та літературного профілю

Педагогічний профіль – це досить вузькоспеціалізований музейний профіль. Музеї педагогічного профілю мають свої особливості, що включають органічний зв'язок із педагогічними науками та діяльністю, спрямування на вирішення освітніх завдань та орієнтацію на конкретну аудиторію. Їхні колекції мають педагогічну цінність і освітнє призначення, а експозиції враховують педагогічні принципи. Музеї педагогічного профілю дають можливість аудиторії стати учасниками музейної роботи. Існують чотири основні види музеїв педагогічного профілю: власне педагогічні музеї, музеї освіти як галузі, спеціалізовані музеї за фахом педагогічної діяльності та комплексні музеї. Функції цих музеїв часто пов'язані з підготовкою майбутніх учителів: популяризація педагогічної культури та посилення професійної спрямованості студентів, удосконалення навчальної роботи, активізація науково-дослідницької діяльності, надання допомоги у вирішенні питань виховання студентів та забезпечення спеціальної підготовки до музейно-педагогічної діяльності у школі [27].

Педагогічний музей. Історія створення Педагогічного музею в Києві бере свій початок у 1901 році, коли видатний український педагог-методист Тимофій Лубенець разом з українським підприємцем-меценатом М. Терещенком вирішили реалізувати цю ідею. Метою створення музею було

надання працівникам нижчої і середньої школи можливості наочно ознайомлюватися з найкращими педагогічними методами та матеріалами, а також з історією школи в Росії і закордоном. Згодом, у 1902 році, музей почав свою діяльність. У 1909 році музей отримав приміщення у Будинку вчителя, який був спеціально спроектований молодим архітектором П. Альошиним. У цьому будинку музей функціонував до наших днів.

Експозиція музею базувалася на зразках учнівських робіт та виробів ремісничого і прикладного мистецтва з навчальних закладів Київського навчального округу. Педагогічний музей також мав фахову бібліотеку, читальний зал, кабінети для демонстрації навчальних посібників і приладів, фізичний кабінет, довідкове бюро, виставку педагогічної літератури, аудиторію для проведення заходів, книгосховище, а також зали для зборів та інших подій.

Педагогічний музей став важливим центром для професійного розвитку та підготовки майбутніх учителів, популяризації педагогічної культури та науково-дослідницької роботи в галузі освіти. Отже, музей працює як великий науково-методичний центр країни. [15]

Музеї літературного профілю об'єднують у собі різноманітність творчого світу, починаючи від загальних музеїв, які представляють історію та сучасні процеси у літературі, театральному, музичному та кіномистецтві, і закінчуючи мономузеями, що присвячені окремим видатним творчим особистостям, а також музеями популярних літературних героїв. Вони відіграють важливу роль у збереженні та відтворенні культурної спадщини та сприяють вивченню та розвитку літературного мистецтва [28].

Сучасні літературні музеї діють і як науково-дослідні, і як публічно-освітні установи, вони організують лекційну роботу, влаштовують зустрічі відвідувачів з видатними діячами літератури і мистецтва. Дедалі більша кількість європейських літературних музеїв нині додають до своєї назви словосполучення «культурний центр». Як осередки культури, вони сприяють діяльності літературних об'єднань, поетичних гуртків,

організують у своїх стінах літературно-музичні концерти, вечори поезії і презентації нових книг.

Національний музей літератури України. Музей розташовано у центрі Києва, на розі вулиць Б. Хмельницького та Терещенківської, за адресою вул. Б. Хмельницького, 11, у приміщенні пам'ятки архітектури кінця ХІХ ст. (арх. О. Шілле). Колекція музею, що налічує понад 85 тисяч експонатів, є скарбницею національних цінностей. Серед реліквій – стародруки ХVII-ХVIII ст., прижиттєві видання творів І. Котляревського, Т. Шевченка, П. Куліша, М. Костомарова, І. Франка, М. Драгоманова, рукописи Лесі Українки, М. Старицького, П. Тичини, М. Рильського, В. Симоненка, особисті речі П. Мирного, І. Нечуя-Левицького, Марка Вовчка, Г. Косинки, О. Гончара, І. Багряного, У. Самчука та сучасних письменників, часописи та альманахи ХІХ – поч. ХХ ст., твори відомих художників, документальні матеріали. Експозиція музею та виставки постійно оновлюються і знайомлять відвідувачів з літературним процесом на українських землях від найдавніших часів до сьогодення. Представлено понад 5000 цікавих і цінних експонатів, серед яких – унікальні стародруки, рукописи, першодруки та прижиттєві видання, меморіальні речі, фотографії, твори образотворчого та декоративного прикладного мистецтва [17].

Музей книги і друкарства. У березні 1972 р., у Міжнародний рік книги, що відзначався за рішенням ЮНЕСКО, в Києві за Постановою уряду УРСР було створено Музей книги і друкарства України. Він розміщений на території Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, у будинку колишньої лаврської друкарні, заснованої 1615 р. Будівля (корпус № 9) – пам'ятка архітектури ХVIII ст. – доби бароко. Вона гармонійно поєднується з іншими спорудами, зокрема, з Успенським собором. Музей визначив такі свої основні цілі:

- Комплектування, систематизація, збереження та охорона музейних колекцій.

- Пропаганда та реклама історії вітчизняної книги, книжкового мистецтва та друкарської справи.
- Комплексне наукове дослідження експонатів.
- Проведення книжково-ілюстративних та мистецьких виставок.
- Складання наукових концепцій, написання тематико-експозиційних планів діючої експозиції й виставок, написання науково-методичних розробок з основних питань наукової діяльності, участь у підготовці різних видань (у тому числі академічних), пов'язаних з профілем Музею.
- Науково-методична і практична допомога іншим музеям з профільних питань.

Експозиція музею відтворює історію вітчизняної книги та книжкової справи з часів Київської Русі до наших днів. Вона демонструє еволюцію історичних форм книги від пергаментних сувоїв до сучасної електронної форми. В музеї представлені книги різних розмірів, від найбільших до найменших (3 на 4 мм), а також показано будову книги з її складовими елементами, такими як титул, шмуцтитул, ініціал, заставка, кінцівка тощо. Відвідувачі можуть побачити багатий ілюстративний матеріал та книжкову графіку відомих українських художників, а також ознайомитись з процесом виготовлення книги від написання тексту до її тиражованого продукування на виробництві. Особливу увагу привертає мистецтво сучасної книжкової оправи, виготовленої з різних матеріалів, таких як шкіра, дерево, метал, слонова кістка тощо, а також подарункові видання, спрямовані на дітей. У музеї представлена також книга шрифтом Л. Брайля для людей з обмеженими можливостями. Експозиція містить книги, оздоблені карбованими виробами з золота і срібла, в оправках зі шкіри, оксамиту, з емалевими прикрасами. Всі експонати є результатом колективної роботи фахівців, які створили мистецькі роботи на чолі з членом-кореспондентом Академії мистецтв України, лауреатом Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка Анатолієм Гайдамакою. Експозиція розгорнута на площі трьох

залів стаціонарної експозиції (930 м²) та двох виставкових залів (300 м²). У музеї зібрано близько 56 тисяч одиниць зберігання, які є цінними свідоцтвами книжкової культури українського народу. [16]

Літературно-меморіальний музей Максима Рильського. Територія музею обіймає площу близько 0,30 га, що включає меморіальний будинок, сад та адміністративно-науковий корпус. Основна експозиція безпосередньо знаходиться в самому будинку. Деякі з експонатів лишилися непорушними з часів, коли Максим Рильський у ньому жив. Київський літературно-меморіальний музей Максима Рильського – це унікальна колекція спадщини Максима Тадейовича Рильського. У його колекції – речі, які оточували митця за його життя, велика кількість рукописів, а також особиста бібліотека поета, зокрема й книги, підписані авторами. Фонди музею налічують більш ніж 30 тис. експонатів. Серед них досить багато унікальних до них по праву належать: рояль Максима Рильського, який займає провідне місце у вітальні, де зараз музей організовує більшість своїх заходів, свідчення про шлюб Максима та Катерини Рильських, календар Максима Рильського в його спочивальні, який не перегортають з того дня, як поета не стало. Експозиція музею розмістилась у 8 кімнатах-музейних залах: На першому поверсі: музейна експозиція присвячена життю і творчості Максима Рильського. Перша зала є меморіальною, зберігає обстановку вітальні поета, де він любив приймати своїх гостей. Центральне місце тут займає рояль, на якому він залюбки грав і акомпанував. Крім роялю, в залі можна побачити різноманітні подарунки від друзів, знайомих і прихильників творчості Рильського, а також від трудових і творчих колективів. У проході за вітальнею розмістилася вітрина з деякими особистими речами Максима Тадейовича, а також виставкова вітрина, де демонструються предмети і документи з нагоди важливих дат в житті поета, а також держави в цілому та інших майстрів українського художнього слова. Збережено обстановку і у спальні поета, яка є другою кімнатою музею. Відразу дві кімнати займає бібліотека Максима Рильського, яка є прижиттєвою, і охочі можуть з

цікавістю відкрити для себе, наскільки широким був світогляд поета і людини Рильського. Тут представлені великі стелажі з томами класичної і сучасної української, російської, білоруської та польської літератури (усі в оригіналах), а також світова поезія, фольклор, літературознавство і критика, наукові записки літературознавчих і культурологічних установ, література краєзнавчого спрямування та книги з мисливства, оскільки поет був завзятим мисливцем. Багато книг у бібліотеці мають автографи авторів. На другому поверсі розташований кабінет поета. Особливе значення має обстановка кабінету Максима Рильського, яка збережена якомога ретельніше. Увагу привертають робочий стіл Максима Тадейовича, його мала бібліотека, стелажі з енциклопедичною та довідковою літературою, а також «мисливський куток» з мисливською зброєю та опудалами тварин. Наступні три зали є біографічними. Перша зала містить матеріали, документи і предмети, що розповідають про родину, виховання, навчання і молоді роки Максима Рильського. У другій залі представлені документи і предмети, що розповідають про життя і творчий шлях поета, зокрема рідкісні свідчення про його арешт у 1931 році НКВСівцями, а також книжкова шафа з окремими зразками величезного доробку Максима Рильського-перекладача. У третій залі представлена велика бібліотека, передана відомим критиком академіком О. Дейчем, особистим другом Максима Рильського. Тут зберігаються книги, над якими працювали колеги разом, а також численні літературознавчі, довідникові та енциклопедичні видання, що містять інформацію про поета. Особливу цінність у музеї становлять рукописи творів Максима Рильського, його кореспонденція, твори образотворчого мистецтва 1940-1960-х років, кіно- і фотодокументи. У музеї також можна прослухати записи голосу поета.

Літературний та педагогічний профіль тісно пов'язані між собою. Можливо, через свою, часто, вузьку спеціалізацію вони не є найбільш популярними серед вибору туристів, проте ця їхня унікальність може

вразити зацікавленого відвідувача різноманітністю та кількістю цінних експонатів та знань, котрими володіють екскурсоводи. [18]

РОЗДІЛ 3. Використання музеїв Києва у туристичній діяльності

3.1 Сучасний стан використання музеїв Києва у туризмі

«За даними Державної прикордонної служби України, за 9 місяців 2019 року Київ відвідало 1 550 300 іноземних туристів, що на 26,6 % більше, ніж за аналогічний період 2017 року (1224,3 тис. осіб)», – йдеться в повідомленні Управління туризму та промоцій Київської міської державної адміністрації. А також, за експертними підрахунками, близько 2 мільйонів осіб внутрішніх туристів відвідали столицю. [30] А оскільки, за різними оцінками, 50-70% туристів під час відвідування іншої держави передусім цікавить місцева культура та, відповідно, музеї, можна хоча б приблизно оцінити скільки людей щорічно відвідують музеї Києва [24].

На даний момент найбільш популярним видом залучення музеїв в туризм є включення їх до різного роду екскурсій. Зазвичай музей є заключним етапом екскурсії і відповідає темі екскурсії. Проте інколи відвідування музею включене через його розташування, тобто він «на шляху» екскурсії. У Києві вже існують деякі екскурсії, які включають відвідування музеїв. Нижче зазначені екскурсії, які пропонує туроператор «ToursDeKiev» [19]:

Екскурсія по історичному центру Києва та відвідування музею історії України. Історичний центр Києва – це знаменита Старокиївська гора, яку вважають колискою Київської Русі, а також сусідні з нею місцевості та пагорби. Екскурсія по історичному Києву дозволить доторкнутися до прадавніх пам'яток архітектури Києва, побачити його прославлені храми, старовинні будівлі: Золоті ворота, Софійський собор, Андріївська церква – це далеко не повний список того, що нам належить побачити під час екскурсії. Про найцікавіші факти в історії стародавньої Русі і красеня-Києва Ви дізнаєтеся, відвідавши історичний музей. Експозиції музею доповнять отримані на екскурсії враження і знання про величний Київ.

Екскурсія по Подолу та відвідування музею гетьманства. Поділ – безумовний лідер за кількістю історичних будівель Києва. Покровська і

Іллінська церкви, «будиночок Петра», споруди на території Києво-Могилянської академії, Флорівський монастир ... У кожного будинку – своя історія, з кожним пов'язані перекази, незвичайні факти, долі. Після знайомства зі старовинними будівлями Подолу ми пропонуємо побувати в одній з них. Це будинок, що вцілів від пожежі 1811 року. Багато хто вважає його одним з найстаріших в Києві і вважають, що в ньому міг бувати гетьман Мазепа. У цьому старому будинку на Подолі розмістився музей гетьманства, в якому Ви дізнаєтеся про одну з найцікавіших епох в історії України.

Екскурсія по Подолу та відвідування музею Чорнобиля. Чарівний Поділ, з його цікавими пам'ятниками і старовинними будівлями – свого роду символ непереможності Києва. Він неодноразово страждав від природних катаклізмів, набігів кочівників, політичних подій, бездіяльності влади. Однак ні вороги, ні пожежі, ні повені не владні над ним. Цей район завжди долав усі труднощі, завжди відроджувався. Історію Подолу можна ототожнити з долею всієї України. Незважаючи на трагічність багатьох відбулися в ній подій, в числі яких – Чорнобильська катастрофа, одна з найсумніших в долі всього людства, наша країна має право на щасливе майбутнє.

Екскурсія по Андріївському узвозу та відвідування музею Булгакова. Про Андріївський узвіз сказано і написано багато, але побувати тут варто неодмінно. Це незвичайний рельєф і старовинні будівлі, це вироби народних майстрів і арт-галереї, це ні з чим не порівнянний колорит Києва. А екскурсивод допоможе Вам його відчувати, розповівши про кожен будівлю, про відомих людей, пов'язаних з Андріївським узвозом. Мабуть, одна з найвідоміших будівель узвозу – це будинок-музей М.А. Булгакова. Тут жив майбутній письменник, сюди він «поселив» героїв свого твору «Біла гвардія», через що будівлю також часто називають «будинком Турбіних». Відвідування будинку-музею Булгакова ми приурочимо до прогулянки Андріївським узвозом.

Експурсія по Печерську та відвідування водно-інформаційного центру (музей води). Печерськ – це не тільки старовинні особняки та привабливі парки. Цей район відомий ще і найпопулярнішими і дуже цікавими музеями. Наприклад, водно-інформаційний центр або музей води, якому, з моменту відкриття у 2003 році, вже вдалося здолати відмітку у більше ніж 1,5 мільйона туристів із сотні країн. Й саме його відвідувачами станете і Ви після прогулянки по Печерську.

Експурсія по Печерську та відвідування музею грошей. Вас чекає один з найпривабливіших районів Києва – Печерськ. Він славиться старовинними особняками, парками, цікавими пам'ятками. На Печерську безліч красивих будівель, але одне з них поза конкуренцією. Це будівля Національного банку України, в якому розташовується музей грошей.

Експурсія по Подолу та відвідування музею аптеки. Дивовижний, повний загадок і таємниць Поділ: тут і старовинні вулички, і численні храми, і стародавні будівлі. А ще Поділ любимо і відвідуємо завдяки музеям. Після експурсії по Подолу ми будемо раді запропонувати Вам відвідування музею аптеки. Старовинний аптекарський посуд, ваги, аромати усіляких трав і сумішей, кімната алхіміка, хата знахарки – все це вразить Вас в одному з найбільш незвичайних музеїв Києва.

Експурсія по Андріївському узвозу та відвідування музею однієї вулиці. Вулиця, в якій живе минуле Києва... Знаменитий Андріївський узвіз наповнений атмосферою минулих століть. Старовинні будинки, дворики, легендарні місця – в них особливий колорит цієї вулиці, якого не відняти, не пошкодити. На Андріївському узвозі знаходиться напевно найбільш ностальгічний музей Києва – музей однієї вулиці. Він присвячений як Андріївському узвозу зокрема, так і минулого Києва в цілому. Цей музей ми пропонуємо відвідати в комплексі з експурсією по Андріївському узвозу.

Також експурсії з музеями пропонує «Київ Цікавий» [29]:

Історія київських театрів. Жодна книга, жодне кіно не передасть нам тих емоції, які ми отримуємо, дивлячись, як перед нами плаче або сміється

інша людина. Іноді на сцені ми можемо навіть пізнати себе, чи не так? Як часто Ви ходите до театру? Не важливо театрал Ви або бували там один раз в житті. Театр – це окремий світ, театральна культура зрозуміла не всім, але хіба не цікаво познайомитися з її історією? Ви дізнаєтеся, як все починалося, якими театрами може похвалитися Київ і що змінилося в театральному житті на сьогоднішній день. Об'єкти показу: Музей медицини (колишній анатомічний театр), будинок де жив Н. Рахлін, оперний театр, клуб «Родина», будинок, де народився, О. Вертинський, «Молодий» театр, пам'ятник Л. Курбасу, театр російської драми, будинок, де жила А. Ахматова, гімназія №8, театр ім. І.Франка.

«Шоколадний будиночок», музей «Дитяча картинна галерея» та екскурсія Липками. «Шоколадний будиночок» – так у Києві по-ніжному називають один із найвідоміших печерських особняків, що колись належав меценату Могильовцеву. Особняк, який протягом доброго десятка років перебував в стані летаргійного ремонту і реставрації. Вишуканий інтер'єр, розкішні вітражі, елегантна ліпнина, художній паркет особняка, безумовно, приваблюють відвідувачів. На екскурсії можна дізнатися (або ж згадати) історію будівлі, помилуватися відреставрованими залами. А після «шоколадної» екскурсії пропонується цікава прогулянка по Липках і продовження розповіді про цей вишуканий район столиці.

Київ Михайла Булгакова. Глави роману «Біла гвардія» оживають, коли ми проходимо знайомими дворами і провулками, згадуємо сторінки книги і непросту історію того часу. У цьому нам допоможуть вирізки зі старої преси, мемуари дружного сімейства Булгакових і їх знайомих. А чи знаєте Ви, що в рідне місто письменник зобразив не тільки у «київському» романі? Вулиці і пейзажі, знайомі з дитинства, раз у раз з'являються в інших творах. Особливо там, де мова йде про містичні події.

Отже, на даний момент музеї залучені в екскурсійний туризм лише частково: пропонуються екскурсії з відвідуванням музеїв, проте музеї є їх складовою, лише одним об'єктом показу, у той час, коли екскурсія може

налічувати їх до десяти. Тому варто запропонувати музейну екскурсію, адже Київ володіє таким потенціалом та ресурсами.

3.2 Музеї України та Києва під час повномасштабної російсько-української війни

Ще 7 квітня 2014 року, коли Росія розпочала вторгнення на українські землі, в музеї-квартирі Павла Тичини відбулася лекція, присвячена евакуації українських музеїв у 1941 році під час німецького наступу на СРСР. Ще тоді запрошені науковці та слухачі лекції почали переживати, аби ця тема нині знову не стала актуальною. [41]

У тих обставинах середини ХХ століття логічно було готуватися до можливої евакуації. І справді, план евакуації розробили ще в 1936 році, музейники Радянської України навіть мали з цього приводу навчання. А 1938 року відбулась інвентаризація фондів, їх поділ на такі, що треба вивозити в першу, другу й третю чергу.

Загалом, на початку Другої світової війни у 174 музеях УРСР було близько 3 мільйонів одиниць зберігання. Величезний обсяг роботи для евакуації. Із нещодавно приєднаних на той час західних областей взагалі майже нічого не встигли евакуювати. Німецький наступ розгортався дуже швидко, часу не було. Можливість підготуватися до вивезення була тільки в центральній, південній і східній частинах України. Але цією можливістю користувалися не надто активно. Тому вдалось вивезти лише близько 35 тисяч музейних об'єктів. [41]

На жаль, ми знову маємо військові дії у своїй країні, і знову нам потрібно обороняти нашу землю, нашу національність, нашу культуру.

За інформацією Кабміну, сьогодні в Україні — 570 державних музеїв національного та регіонального значення. З них — 353 установи майже весь час перебувають під потужними артилерійськими обстрілами або у тяжкому гуманітарному становищі [37]. Чернігівські, Сумські, Харківські, Луганські

та Донецькі музеї найбільше постраждали від обстрілів та вибухових хвиль. На щастя, колекції залишилися переважно недоторканими завдяки праці місцевих музейників. Деякі заклади розташовані на тимчасово окупованих територіях Запорізької, Херсонської, Миколаївської, Донецької та Луганської областей. Перевірити стан цих музеїв поки що складно. Немає ні зв'язку з населеними пунктами, ні фізичного доступу до них.

У важкий час війни музеї різних міст країни поводяться по-різному. Десь вони стоять зачинені навіть попри тисячі внутрішньо переміщених осіб, котрі ознайомилися би з їхніми експозиціями. Десь відчиняють свої двері для всіх, надаючи право безкоштовно відвідати музей. Проте, все ж таки більшість музеїв з початком бойових дій згорнули свої постійні експозиції. У деяких з них навряд чи буде можливість поновити їх до кінця воєнного стану. Для того, щоб вберегти цінні експонати від можливих бойових дій, керівники музейних закладів вживають усіх необхідних заходів зі збереження предметів, які належать до Державного музейного фонду України та інших цінних експонатів. [36], [40] У перші дні війни багатьом музеям довелося заховати експонати, поступово готуючись до евакуації. По можливості, оскільки існує поділ за групами збереженості для евакуації, фонди були евакуйовані в безпечні місця та бомбосховища. Це теж важлива частина музейної роботи. Фахівці частково залишаються на місцях, частково переміщуються разом із колекціями. Ситуація дуже динамічна і залежить від безпекових факторів. Там, де була можливість, музейники залишилися зі своїми колекціями.

Музеї Києва на початку воєнного стану перестали приймати відвідувачів. Більшість столичних музейних експозицій було розібрано, а експонати спаковано та переміщено у безпечні місця. Музеї комунальної та приватної власності також відповідально ставляться до збереження державної частини Музейного фонду України. Захищена й вся обліково-фондова документація.

Триває робота щодо здійснення захисту будівель музеїв, які переважно є пам'ятками культурної спадщини. Зокрема, вжито заходів щодо посилення в музеях протипожежного захисту (заклади додатково забезпечено вогнегасниками та по приміщенням розгорнуті пожежні рукави), вікна заклеюються скотчем та захисними плівками, в деяких музеях встановлено захисні щити, встановлюються металеві ролети, цокольні поверхи закриваються мішками з піском. Продовжується постачання щодо забезпечення музейних закладів додатковими захисними матеріалами. [38],[39]

Між іншим, у тих музеїв, котрі працюють у таких важких обставинах, є відвідувачі. Основні – це внутрішньо-переміщені особи, котрі переїхали тимчасово, аби перечекаати війну в безпечних областях. До речі, біженці та переселенці часто обслуговуються безкоштовно. Загалом робота музеїв на заході України змінилася некардинально. З огляду на воєнний час, вони працюють за скороченим графіком. Підвальні приміщення деяких музеїв нині облаштовані під бомбосховища. Під час повітряної тривоги музеї зачиняють, але відвідувачі можуть повернутися, коли тривога закінчиться. Трохи зміщені акценти в плані сприйняття та подачі інформації в екскурсіях і лекціях та музеї із війною змінились і в плані експозицій. Звісно, вони стали частково обмежені. Взагалі музеї мають по-новому поглянути на свої експозиції, змінити їх та «розкласти» відповідно до часу. Адже деякі експонати мають надовго піти у запасники, оскільки втратили емоційну цінність на сьогодні. Нові експозиції вже будуть спрямовані на поглиблення національної ідентичності українців та культурної приналежності [36], [37].

Оскільки територія на півдні та сході держави окупована, то, на жаль, немає повної інформації, щодо стану експонатів у музеях, котрі там знаходяться. Що відбулося і які саме предмети було втрачено або ж вивезено теж невідомо. Однак частина інформації надходить із відкритих джерел, частину – збирає розвідка. Певні аспекти не можуть бути розглянуті і тим паче висвітлені, оскільки це безпека людей і колекцій, тому варто уникати

розголошення цифр та оцінок. Повністю оцінити усі збитки можна буде лише після повернення усіх окупованих територій під контроль України.[36]

Також війна не могла негативно не вплинути на науково-дослідницьку та культурну діяльність музеїв. Призупинено ті чи інші мирні проєкти у всіх регіонах України. Серед них, наприклад, облаштування нових експозицій, друк газет, журналів, путівників, стажування майбутніх фахівців музейної справи та науковців за кордоном, збір та закупівля нових експонатів, проведення різноманітних заходів. А найголовніше – припинено ремонтно-реставраційні роботи на об'єктах. Також не відбуваються планові археологічні експедиції в регіонах, а вони, як правило, завжди приносили сенсаційні знахідки та поповнювали фонди музеїв реліквіями. До цих проблем ще варто додати, що кількість особового складу, тобто працівників, теж змінилась, адже частина чоловіків мобілізовані, частина і жінок, і чоловіків записалися до лав тероборони своїх населених пунктів. Ще частина людей з музейних колективів стали волонтерами й допомагають українцям у різних напрямках – шують матраци та предмети військового одягу, роблять маскувальні сітки, допомагають у переселенських пунктах, готують їжу. [37]

Після перемоги, варто приділити велику увагу меморіалізації цієї війни, тому музейники мають втілити амбітні повоєнні плани, котрі вже розробляються. Найголовніша мета – це оновлені експозиції. Адже українці вже мають нове бачення багатьох подій в історії. Власне, не всі музеї повинні змінювати концепцію своїх експозицій кардинально. Наприклад, музеї на релігійну, археологічну, технічну тематику, в основному, залишаться з тими ж експонатами та об'єктами показу (за можливості, взагалі процес повернення викрадених та вивезених цінностей займає тривалий час, але рано чи пізно ці процеси мають розпочатися), що і до війни. Але деяким музеям, наприклад, мистецького профілю, потрібно буде підійти до висвітлення своїх експонатів по новому, з новими ідеологіями. Тому там, де до теперішнього часу експозиції віддавали відвертим схваленням

радянщини, мають бути представлені твори іншої тематики. Звичайно, це не означає, що потрібно повністю викреслити період окупації українських земель Російською імперією та радянські часи, тим паче, що музеї мають у своїх збірках унікальні експонати тих часів. І авжеж не можна забувати великих митців нашого народу. Потрібно розуміти, що історії не змінити і забувати її не можна, але варто намагатися більш прискіпливо підходити до тих періодів й обирати, що саме варте показу. Адже сила музеїв насправді надзвичайна. Тому що музеї – це дуже специфічні інституції, які зберігають пам'ять людства, охороняючи матеріальні носії цієї пам'яті в уречевленій формі. Здатність людей зчитувати інформацію, яка зберігається у цих носіях пам'яті, та використовувати її на розвиток суспільства. [37]

На даний момент вже існує ціла низка ініціатив щодо меморіалізації. Більшість з них можна поділити на два основні аспекти.

Перший аспект стосується місцевих ініціатив. Було проведено експедиції в зонах бойових дій для збирання артефактів, які залишилися після відступу російських військ, тобто матеріальних свідчень того, що відбувалося на території України. Також збираються усні історії. Музейні колекції поповнюються навіть у такий важкий час, однак тематика нових експонатів зосереджена на російсько-українській війні. Деякі музеї вже виставляють артефакти цієї війни. Наприклад, у музеї-фортеці Кам'янець-Подільський експонується популярна марка з російським кораблем. У галереї мистецтв виставлено кілька українських керамічних півнів, що стали відомими завдяки фотографії, де вони збереглися на кухонній шафці у багатоповерхівці в Бородянці після обстрілів. У Національному музеї історії України у Другій світовій війні в Києві діє виставка про російсько-українську війну «Україна – розп'яття». Це перша у світовій музейній практиці стаціонарна експозиція про війну в реальному часі, яка ще триває. За допомогою оригінальних предметів і фото презентовано страшні реалії повномасштабної російської агресії.

Другий аспект охоплює великі урядові програми, спрямовані на створення меморіалів і розробку засад процесу меморіалізації. Люди повернуться в населені пункти, де були активні бойові дії, і не бажатимуть, щоб навколишні речі нагадували про жахіття війни. Попри це, деякі пошкоджені пам'ятники чи споруди будуть або залишені на місці, або перенесені в інше спеціально визначене місце. Ці свідчення необхідно зберегти. Уже зараз розпочалася робота над програмами відновлення, які включають великий реставраційний блок. Це стосується відновлення зруйнованих будівель і створення оновлених експозицій після війни. Ці процеси доволі тривалі й дорогі, тому Україні буде дуже важлива допомога від іноземних партнерів і спеціальних міжурядових програм, адже самотужки музеям буде складно профінансувати такі проєкти. [36]

Слід також зазначити, що 18-го травня 2022 року – у міжнародний День музеїв – досить багато музеїв Києва відкрили свої двері для відвідувачів. Проводились екскурсії, чаювання, концерти. [43]

Музей історії України. Приміщення музею було закрито для відвідувачів, але працівники провели святкову програму просто неба. На гостей очікував дитячий квест «Хранителі історії», який музей підготував разом з заповідником «Софія Київська», також увечері було проведено містичну театралізовану екскурсію «Київські замальовки». [42]

Музей Шевченка. Співробітники безплатно провели екскурсію «Шевченків Київ», метою якої був показ столиці очима поета у міжнародний день музею. Відвідувачі прогулювалися від музею до Майдану Незалежності та дізнались, як жив і чим займався митець у Києві. Також цю програму заплановано проводити повторно, але вже платно.

Національний науково-природничий музей. На честь свята музей відкрився на один день. Вхід був вільним, а в залах замість наглядачів працювали науковці, куратори та зберігачі колекції музею. Це була унікальна можливість поспілкуватися із вченими, дізнатися цікаві факти про історію музею та його колекцію. Співробітники відповідали на запитання

відвідувачів стосовно роботи музею під час війни, як зберігаються експонати та повоєнні плани музею. Також всі охочі мали можливість пройти квест «20+1 пригода в природничому» й тим, хто успішно впорався з усіма завданнями, адміністратори вручили невеликі призи. Також працівники музею підготували виставку «Комахи з шафи», для якої відібрали з наукових фондів найцікавіші зразки комах.

Музей книги та друкарства. Цей музей також відкрився лише на один день. Охочі мали змогу відвідати майстер-клас «Скрипторій» і навчитися української каліграфії, пишучи гусячим пером, або виготовити своїми руками папір на майстер-класі «Папірня». Також до програми музейного дня увійшла лекція-концерт «Музика в українських стародруках». Відвідувачі дізналися цікаві факти з історії друкарства та насолоджувались стародавніми музичними творами у виконанні народного артиста України Тараса Компаніченка. Усі запропоновані атракції були безоплатними.

Музей Булгакова. 18 та 19 травня були проведені благодійні чаювання на веранді музею. На зібрані під час заходу кошти працівники музею закупили турнікети й кровоспинні засоби для потреб ЗСУ. Благодійний внесок становив усього 100 грн., проте, звичайно, приймалися і більші пожертви, а внутрішньо переміщенні особи могли відвідати захід безкоштовно.

Victoria Museum. Музей костюма та стилю відкрився ще на початку травня та мало не щодня проводить різні заходи. У Міжнародний день музеїв вхід був вільний. Об 11:00 була проведена лекція-презентація від зберігачки фондів Оксани Силки, а о 13:30 у лекційній залі було пряме включення із засновницею музею Вікторією Лисенко, яка розповідала про майбутнє українських музеїв, а також давала відповіді на різні запитання відвідувачів.

Музей Ханенків – один з провідних мистецьких музеїв Києва – також не залишив відвідувачів без спеціальних проєктів. Було проведено безоплатну екскурсію вулицею Терещенків, на яку, до речі, група охочих

зібралася менш ніж за годину, тому працівники музею мають на думці ще повторити цю та інші екскурсії.

Також чимало київських музеїв вже поновили роботу під час війни та чекають на екскурсантів. Серед них: музей «Золоті ворота», музей води; Національний музей медицини України, музей однієї вулиці, Національний музей «Київська картинна галерея» (варто зазначати, що перед відвідуванням музею потрібно заздалегідь зв'язатись з співробітниками та дізнатись інформацію щодо роботи музею).

В Україні музеї є важливою ланкою серед інституцій, які працюють з національною ідентичністю та пам'яттю народу, слугуючи мостом між українською культурою та культурами інших країн. Вони можуть відігравати значну і різнопланову роль у розвитку українського суспільства. Є надія, що в найближче десятиріччя музеї вийдуть з категорії недофінансованих організацій другого плану і займуть належне місце в українській культурі. [36]

Велика увага зараз приділяється стосовно допомоги музеям у воєнну добу, тому українці усіляко намагаються допомагати один одному, а особливо тим, хто попав у дуже скрутне положення, навіть створюють нові організації, щоб допомогти людям та культурі. Однією з таких організацій є музейний кризовий центр – ініціатива, яка за лічені дні з одного посту у фейсбуці виросла у всеукраїнський проєкт. Його мета – допомагати регіональним музеям та їх працівникам фінансово, технічно, а також зберегти музейні колекції під час війни. Активісти прагнуть, щоб їхня робота продовжилась і після перемоги. [44]

Збір коштів для музейних працівників ініціювала Ольга Гончар, директорка львівського музею «Територія Терору». З початком війни Ольга зв'язалася з директоркою місцевого музею у Старобільську на Луганщині, яка повідомила про ситуацію в місті та про нагальні потреби співробітників установи. З'ясувалося, що у багатьох музеях, розташованих поблизу бойових дій та на окупованих територіях, залишилось чимало людей. Для багатьох з

них музеї стали єдиним сховищем у місті. Очевидно, ці люди потребували допомоги. Ольга також цікавилася якістю організації евакуації працівників та фондів регіональних музеїв.

У перші дні війни більшість можливостей відкривались для тих, хто їхав за кордон. Різні країни організовували резиденції, видавали стипендії та гранти. Проте найважливішим для галузі залишалося врятувати людей. Якщо співробітники поїдуть, то нікому буде пакувати експонати та охороняти колекції. Музейна сфера є окремою галуззю зі своїми специфічними знаннями, тому збереження фахівців є так само важливим, як і збереження експонатів.

Головною метою проєкту стало підтримати саме регіональні музеї, які є майже в кожному місті та селі. Порівняно з національними, вони менш захищені під час військових дій. Крім того, локальні музеї завжди мають менше ресурсів на охорону та екстрену підтримку працівників.

Ініціатива Ольги Гончар швидко поширилася серед мистецьких кіл. Досить скоро сформувалася моніторингова група з трьох осіб, які почали приймати запити з регіонів. Ці працівники музеїв і культури володіють профільними знаннями та навичками, а також перевіреними контактами у культурній сфері. Завдяки цьому, окрім гуманітарної підтримки, вони можуть надавати колегам професійну допомогу, враховуючи всі тонкощі музейної справи.

Спершу активісти з'ясовують, у якому становищі перебуває людина та де знаходиться її музей: на контрольованій українськими військовими територіями, на окупованій території чи в зоні бойових дій. Після цього запитують про конкретні потреби. Враховуючи ситуацію, команда визначає, як може допомогти.

Запити розподілено на дві основні групи: інституційні – від директорів закладів – та індивідуальні. Керівник музею описує стан установи, кількість працівників та хто залишається на місці, а також їхні потреби. Кошти надаються безпосередньо директору. Персональні запити надходять від

людей, які втратили роботу та вимушені були залишити свої домівки. Вони потребують багато чого для життя в евакуації. Є населені пункти, до яких не доходять гуманітарні поставки, і такі запити центр також намагається задовольнити власними силами.

Протягом війни зміст запитів залишається незмінним, натомість змінюються міста, звідки надходять ці запити. Повторно звертаються люди з прифронтових та окупованих територій. Працівники, які залишаються в музеях, просять різні речі першої необхідності, зокрема ліки.

Завдяки поширенню інформації в Інтернеті про готовність допомогти центру відгукнулися Київська бієнале, PinchukArtCentre, німецька спілка MitOst, а також кілька приватних меценатів. Однією з перших проект підтримала громадська організація Insha Osvita, яка інтегрувала допомогу музейникам у власний проект «Сила тут» за підтримки Європейської комісії. Вже разом з Insha Osvita центру вдалося заручитися підтримкою швейцарського фонду ALIPH (Міжнародний альянс із захисту спадщини в зонах конфлікту) та бізнес-компанії STARVOIT. До ініціативи долучився і музей народної архітектури та побуту у Львові.

Команда забезпечує регіональні музеї вогнегасниками, пакувальними матеріалами, вогнестійкими шафами, ноутбуками та іншими необхідними речами завдяки підтримці міжнародних донорів, таких як House of Europe. [44]

Окрім великих фондів та організацій, надходять внески і від простих українців та іноземців, які дізналися про ініціативу зі ЗМІ та хочуть допомогти людям, що потрапили у скрутне становище. Також на покриття запитів музейників про фінансову допомогу в заблокованих містах кризовому центру допомагають активісти Emergency Support Initiative від Київської бієнале. Проте лише повне припинення вогню з боку Росії надасть змогу волонтерам дістатися до окупованих територій та повноцінно оцінити ситуацію.

Різні діячі культури також активно долучилися до допомоги. Митці Софія Булгакова та Микола Карабінович організували в Амстердамі акцію на підтримку українських художників, кошти від якої передають Музейному кризовому центру. Музей «Дім Франка» провів дві благодійні екскурсії, зібравши близько 15 тисяч гривень для ініціативи. Паризька галерея Galerie Roggi продала роботи українського художника Нікити Кадана і передала центру половину виручених коштів. Організатори лондонського аукціону зв'язалися з Ольгою Гончар через Інстаграм і перерахували центру тисячу фунтів. Незабаром у Бельгії відбудеться ще один аукціон на підтримку українських музейників, і половина зібраних коштів також піде на допомогу центру.

Більшість зібраних коштів витрачаються на харчі та ліки. У деяких музеях перебувають переважно літні люди, які доглядають за культурною спадщиною. Серед їхніх запитів є ліки від діабету та для лікування серцевих, ниркових і легеневих захворювань. Також потрібні гроші на паливо для евакуації працівників та музейних робіт.

В рамках роботи Музейного кризового центру також розпочато евакуацію мистецьких творів, зокрема до Івано-Франківська, за підтримки програми «Асортиментна кімната». Міністерство культури України спершу дбає про великі державні колекції та роботи, яким понад 50 років і які відносяться до культурної спадщини. Проте не менш важливо зберегти твори, що представляють сучасну Україну, які знаходяться у самоорганізованих культурних просторах, маленьких музеях та некомерційних галереях. Співробітники центру вже допомогли евакуювати майже 500 робіт від 18 художників та художниць. Триває процес забезпечення музейників Івано-Франківська пакувальними матеріалами. Важливим кроком стала не тільки допомога з евакуацією, а й організація виставки «Ревізіоністський синдром» на локаціях Івано-Франківського краєзнавчого музею.

У мирний час створення такого центру розтягувалося б на досить тривалий період, можливо, на декілька місяців. Проте в умовах війни вдалося все організувати за кілька днів, і одразу почали надходити перші благодійні внески. Лише за два місяці роботи Музейного кризового центру грошову допомогу отримали понад 400 музейників зі сходу та півдня України, а також члени їхніх сімей; 80 інституцій із 12 областей України; загальна сума внесків від людей, фондів, та інституцій з України та з-за кордону склала 918 295 грн. І ця сума постійно зростає.

Ініціатива залишатиметься актуальною і після перемоги, оскільки багато локальних музеїв потребуватимуть фінансової та технічної підтримки для відновлення роботи. Для повернення колекцій та експозицій у рідні музеї знадобиться організація логістики. Загалом, подібна взаємодопомога завжди буде на часі у різні кризові моменти.

3.3 Розробка інноваційного стартапу «Museum Adventures» для розвитку музейного туризму у м. Києві

На даний час в Україні та, зокрема у Києві, наявні такі додатки, котрі є путівниками по музеях, які надають безкоштовні аудіо-гиди та доступ до візуальних колекцій. Також деякі з них, як наприклад Guides4Arts або izi.Travel, допомагають відшукати музеї поблизу місцезнаходження туриста і надають посилання на сторінки музеїв та розклади їх роботи. Проте всесвітньо визнанні фаворити – додатки, написані спеціально для окремих музеїв, оформлені у власному стилі бренду, добре адаптовані, багатомовні і поки що в Україні не представлені. [50]

Стартап «Museum Adventures» являє собою сучасний підхід з досягнення простої мети – привабити та розважити туристів. Це додаток для смартфона, який перетворює відвідування музею на повчальний, але водночас ненудний досвід. Перш за все, «Museum Adventures» – це стартап, який має вдихнути нове життя у музеї Києва, а саме у їхню роботу з

аудиторією. Ціль стартапу дещо незвична – надати туристам можливість по-новому поглянути на процес відвідування музеїв і дозволити пережити новий цікавий досвід, проте така ініціатива цілком вписується у загальноєвропейський та загальносвітовий контекст. Основна мета «Museum Adventures» – зробити відвідування музею цікавішим та пізнавальним для відвідувачів усіх вікових груп. Додаток працює за принципом використання смартфонів як основного інструмента для дослідження музейних колекцій.

У функціоналі «Museum Adventures» наявні:

- Інтерактивні карти та навігація музею: Можливість перегляду мапи музею з позначенням розташування основних відділів, експозиційних комплексів та окремих експонатів; побудова маршрутів до певних експонатів; пошук конкретних експонатів на мапі музею; маркування вже відвіданих місць та відстеження прогресу в екскурсії.
- Додаткова інформація про експонати: детальна інформація про кожен експонат, включаючи опис, історію, фотографії та інші цікаві факти (можливо з використанням AR-технологій). Інформація про музейний предмет, що подається у книгах наукової інвентаризації: точна назва предмета, ступінь збереженості, його детальний опис з переліком усіх клейм, монограм та надписів. А також за наявності: дані про автора, місце і час створення, середовище побутування, історія предмета, техніка виготовлення, розмір, вага.
- Інтерактивні ігри та квести: різноманітні ігри та квести, що допомагають краще пізнати музей та його фонди; можливість виконання завдань та отримання винагород або досягнень за успішне проходження.
- Контент для дітей: спеціальні ігри та завдання, призначені для дітей, щоб зробити їх візит більш цікавим та надати нові знання.

- Відгуки та рейтинги: можливість залишати відгуки про експонати, музей та сам додаток і таким чином скласти рейтинг експонатів за популярністю серед відвідувачів, що допоможе адміністрації краще змінювати експозицію.

Інтерактивні карти – це цифрові картографічні зображення, якими можна керувати та взаємодіяти з ними. У випадку музею, інтерактивна карта може допомагати відвідувачам знаходити різні експозиції, зали, чи певні експонати на території музею. Наприклад, вони можуть маркувати маршрут до певного експонату, надавати інформацію про нього та відображати розташування на карті. Такий підхід дозволяє відвідувачам музею краще орієнтуватися та планувати свій маршрут, зберігаючи час і зробивши візит більш приємним та цікавим.

Створення інтерактивних карт для музею включає кілька етапів. Перший етап – це збір геоданих, які можуть включати в себе плани музею, детальні схеми залів, список експонатів з їхнім розташуванням, а також фотографії та описи. Наступним кроком є розробка дизайну – створення зручного та привабливого для користувачів інтерфейсу карти, де будуть зображені зали та експонати. Після цього відбувається інтеграція функціональності, що включає додавання можливості побудови маршрутів, отримання додаткової інформації про експонати та інші інтерактивні можливості.

Після створення інтерактивних карт для музею, необхідно впровадити їх в музеї Києва. Це можна зробити через партнерство з музеями, укладання угод про співпрацю для впровадження додатку та інтерактивних карт. Також важливим етапом є збір інформації про музеї Києва, створення бази даних про їх розташування, фонди, експонати та інші особливості. Після цього необхідно адаптувати додаток для відображення карт музеїв Києва та інтеграції їх у додаток.

Інтерактивні карти з додатку можуть бути корисними для різних музеїв Києва, таких як Національний художній музей України (для

підвищення інтересу до експозиції та полегшення навігації в середині будівлі), Музей історії міста Києва (для створення історичного контексту та додаткової інформації про окремі пам'ятки), Музей книги та друкарства України (для надання інформації про книги та експонати в їхньому контексті). Вони допоможуть відвідувачам краще зрозуміти музейні колекції та зроблять їх візит більш цікавим та пізнавальним.

У результаті, інтерактивні карти стануть важливим елементом для розвитку музейного туризму в Києві, сприяючи підвищенню інтересу до культурної спадщини міста та полегшенню навігації для відвідувачів.

Створення ігор та квестів для музею – це складний процес, що включає кілька важливих етапів. Першим кроком є розробка цікавого та логічного сюжету, який відповідає тематиці та експозиції музею. Після цього необхідно визначити конкретні завдання та виклики, які гравці повинні будуть виконувати під час проходження квесту або гри. Також важливим етапом є створення інтерактивних точок в музеї, де гравці зможуть взаємодіяти з грою або квестом.

Після розробки сценарію та завдань наступає створення візуальних та аудіоелементів для підтримки гри або квесту. Також важливо провести тестування гри або квесту на різних пристроях та в умовах, що відтворюють реальні умови музею. Після успішного тестування гра або квест можуть бути впроваджені в музей для відвідувачів.

Для впровадження ігор та квестів у музеях Києва потрібно укласти угоди про співпрацю та отримати дозвіл від керівництва музею. Також необхідно створити специфічний контент, який відповідає тематиці та експозиції кожного конкретного музею. Підготовка режимів для одного та багатьох користувачів гри, підготовка інструкцій для відвідувачів щодо правил гри чи квесту та порядку дій під час їх проведення, а також популяризація нових ігор та квестів серед відвідувачів музею є важливими аспектами успішної імплементації цих інтерактивних програм.

Ігри та квести створюють унікальні можливості для відвідувачів музею, особливо дитячої аудиторії, пізнати його експозицію в цікавій та захопливій формі, сприяючи збільшенню інтересу до культурної спадщини та розвитку музейного туризму.

«Museum Adventures» має стати інтерактивним помічником для відвідувачів музеїв, який допоможе їм краще пізнати і оцінити музейні колекції. Цей додаток точно зможе зробити відвідування музеїв у Києві ще цікавішим та захоплюючим.

Варто також розглянути приклад впровадження додатку у якийсь певний музей Києва, наприклад: Національний художній музей України. Для впровадження «Museum Adventures» у Національний художній музей України можна виконати наступні кроки. Перш за все, потрібно звернутися до адміністрації музею з пропозицією про співпрацю та укласти з ним угоду про впровадження додатку та обговорити умови впровадження та подальшої співпраці. Далі необхідно підготувати музей до використання додатку. Це може включати надання доступу до необхідної інформації про експонати, мапи музею та інше.

Після укладання угоди та підготовки музею, необхідно провести тестування додатку в музеї, щоб переконатися, що все працює належним чином. Наступним кроком після успішного тестування, потрібно навчати персонал музею щодо роботи з додатком та організувати презентацію для відвідувачів з безкоштовним тест-драйвом. Після впровадження варто продовжувати щільну співпрацю з музеєм, надаючи підтримку та оновлення додатку для забезпечення його ефективної роботи. Взагалі, процес впровадження може тривати різну кількість часу в залежності від складності додатку та готовності музею до співпраці, але саме ці кроки необхідні для якісної співпраці.

«Museum Adventures» може впровадити різноманітні функції в Національному художньому музеї України, які покращать досвід відвідувачів. Інтерактивні карти музею з позначенням розташування

кожного залу та основних експонатів допоможуть відвідувачам легко зорієнтуватися в великому просторі музею та знайти цікаві експозиції. Можливість побудови маршрутів до певних експонатів або виставок додатково полегшить навігацію і зробить візит більш планованим.

Для поглиблення знань про експонати, «Museum Adventures» може надавати розширену інформацію про кожен експонат, включаючи історію, автора, стиль, час створення та інші цікаві факти. Віртуальні тури та екскурсії дозволять відвідувачам дізнатися більше про вибрані експонати, розглянути їх з різних ракурсів та долучитися до унікального досвіду.

Щоб зробити відвідування музею ще цікавішим, додаток включає інтерактивні квести та ігри. Ці форми розваг спрямовані на вивчення певних тематик або експонатів у формі цікавих завдань та загадок, а також ігри, котрі допомагатимуть відвідувачам активно взаємодіяти з експозицією та навчатися новому інтерактивним шляхом.

Для маленьких відвідувачів музею, «Museum Adventures» містить спеціально розроблений контент, який буде цікавим та зрозумілим для дітей. Інтерактивні ігри та завдання допоможуть їм не лише розважитися, але й пізнати світ мистецтва.

Ці функції допоможуть створити унікальний та цікавий досвід для відвідувачів Національного художнього музею України і зроблять їхні візити більш насиченими та запам'ятовуваними.

Для Національного художнього музею України додаток може запропонувати наступні квести та дитячі програми:

«Музейні пригоди» – універсальний квест, запропонований додатком «Museum Adventures» у Національному художньому музеї України, призначений для усіх вікових груп. Програма спрямована на заохочення активної взаємодії відвідувачів з експозицією та поглиблення їхнього розуміння мистецтва та історії музею через цікаві завдання та виклики. Учасники отримують список завдань, які потрібно виконати, рухаючись по музею, шукаючи та вивчаючи вказані експонати, а також розв'язуючи

загадки та виконуючи завдання. «Музейні пригоди» створюють захоплюючу атмосферу для відвідувачів музею та сприяють поглибленню їхнього відчуття мистецтва та культурної спадщини.

Програма «Арт-детектив» у Національному художньому музеї України, запропонована додатком «Museum Adventures», розрахована на всіх членів родини та спрямована на розгадування таємниць картин та скульптур. Ця програма призначена для всієї сім'ї і спрямована на вивчення картин та скульптур музею через інтерактивні завдання та загадки з метою розкриття таємниць мистецтва та поглиблення розуміння та цінування мистецтва серед відвідувачів. Програма складається з кількох етапів, включаючи вступне слово про програму та її мету, отримання учасниками списку завдань та загадок, пошук вказаних експонатів та заключну частину, де обговорюються відкриття та враження від програми. Такий підхід дозволяє зробити відвідування музею ще цікавішим для усіх його гостей.

Програма «Майстерня відкриттів» розроблена спеціально для дітей та їхніх батьків з метою розвитку творчих здібностей через створення власних шедеврів мистецтва під час відвідань музею. Програма передбачає проведення майстер-класів, де учасники під керівництвом викладачів створюють свої роботи, натхненними експонатами музею. Такий підхід дозволяє не лише навчати дітей мистецтву, а й допомагає їм виявити та розвинути свій таланти, створити незабутні спогади та надихнути на подальший творчий розвиток.

«Шукачі скарбів» – це ще один захоплюючий квест для Національного художнього музею України. Програма спрямована на широку аудиторію: сім'ї, молоді люди, підлітки. Вона сприяє відкриттю скарбів музею шляхом розв'язання загадок та виконання завдань. Учасники отримують список завдань та загадок, щоб знайти певні експонати в музеї, де вони можуть детальніше досліджувати колекції та розвивати свої творчі та логічні здібності. Квест «Шукачі скарбів» створює цікаву взаємодію та атмосферу

для відвідувачів музею, сприяючи більш глибокому відчуттю та розумінню мистецтва серед учасників.

Ці програми допоможуть створити захоплюючий та пізнавальний досвід для відвідувачів музею, надаючи їм можливість активно взаємодіяти з експозицією, дізнаватися більше про історію та мистецтво, а також розвивати їхні творчі та аналітичні здібності.

ВИСНОВКИ

У Києві створено всі умови для розвитку музейного туризму, а музейна справа є невід'ємною складовою розвитку міста. Столиця має значний потенціал у музейній сфері. Музеї все більше інтегруються в туристичний сектор, що позитивно впливає на їх розвиток. Їх залучають до різних видів туризму: історичного, релігійного, розважального та інших. Проте, найважливішим є саме музейний туризм.

Музейний туризм, як частина культурно-пізнавального туризму, спрямований на задоволення потреб у пізнанні звичаїв і побуту народу. У поєднанні з іншими видами туризму він може стати важливою складовою розвитку туристичної галузі столиці.

Музеї – це культурно-освітні та науково-дослідні заклади, призначені для вивчення, збереження та використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури. Музейний туризм є різновидом туризму, який спеціалізується на використанні туристичного потенціалу музеїв і прилеглих до них територій.

Дослідження різних музейних профілів для забезпечення їх оптимального туристично-рекреаційного навантаження, збереження музеїв як туристичних ресурсів і отримання відповідного соціально-економічного ефекту є перспективним напрямком сучасної науки.

У Києві налічується понад 160 музеїв. Музеїв історичного профілю тут найбільше – 94. До найвідоміших музеїв історичного профілю відносяться: Національний музей історії України у Другій світовій війні, музей історії Києва, Національний музей історії України, археологічний музей, музей «Золоті Ворота».

До найвизначніших музеїв мистецького профілю столиці належать: Національний художній музей України, музей Ханенків, музей «Київська картинна галерея», музей сучасного мистецтва.

Науково-технічний профіль виділяється наступними музеями: Державний музей авіації, музей науки, музей київського метрополітену, політехнічний музей.

Найбільш відвідувані музеї природничого профілю: Національний науково-природничий музей НАН України, зоологічний музей, музей води, музей медуз.

Літературний профіль мають Національний музей літератури України, музей Тараса Шевченка, музей Максима Рильського, музей Лесі Українки.

Педагогічний профіль у Києві представлений педагогічним музеєм та міжфакультетським лінгвістичним науково-навчальним музеєм КНУ ім. Тараса Шевченка.

Музеї вже й сьогодні використовуються у туристичній сфері. Найчастіше вони залучені як об'єкти показу у різноманітних екскурсіях. У Києві наявні такі екскурсії із використанням музеїв: екскурсія по історичному центру Києва та відвідування музею історії України, екскурсія по Подолу та відвідування музею гетьманства, екскурсія по Подолу та відвідування музею Чорнобиля, екскурсія по Печерську та відвідування водно-інформаційного центру (музей води), екскурсія по Печерську та відвідування музею грошей, екскурсія по Подолу та відвідування музею аптеки, екскурсія по Андріївському узвозу та відвідування музею однієї вулиці, «Шоколадний будиночок», музей «Дитяча картинна галерея» та екскурсія Липками.

Але туристи все ще не так охоче, як того би бажалось музейникам, відвідують їх установи, тому було досліджено іноземний досвід використання інноваційних стартапів у музеях на прикладі Smartify, Museum Hack, Detour та Vastari. А також розроблено власний проект-стартап, котрий має допомогти із привабленням ширшої аудиторії і покращення досвіду відвідування музеїв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Музейний туризм [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://pidruchniki.com/1854051643577/turizm/muzeyniy_turizm\]](https://pidruchniki.com/1854051643577/turizm/muzeyniy_turizm)
2. Музей як об'єкт культурного туризму [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[http://www.palitra-buk.com.ua/show/news/id:621.html\]](http://www.palitra-buk.com.ua/show/news/id:621.html)
3. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[http://tourlib.net/books_ukr/petranivsky8.htm\]](http://tourlib.net/books_ukr/petranivsky8.htm)
4. Закон України «Про музеї та музейну справу» [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80/ed20080101\]](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80/ed20080101)
5. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://pidruchniki.com/1251051341952/turizm/muzu_obyekti_krayeznavcho-turistichnoyi_diyalnosti\]](https://pidruchniki.com/1251051341952/turizm/muzu_obyekti_krayeznavcho-turistichnoyi_diyalnosti)
6. Методологія [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[http://studies.in.ua/ru/pedagogika-shpargalki/1404-sutnst-ponyattya-metodi-doslzhennya.html\]](http://studies.in.ua/ru/pedagogika-shpargalki/1404-sutnst-ponyattya-metodi-doslzhennya.html)
7. Профілі музеїв. Історичний профіль [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://pidruchniki.com/15970122/kulturologiya/rozgljanemo_kоротко_osnovni_profili_muzeiyiv\]](https://pidruchniki.com/15970122/kulturologiya/rozgljanemo_kоротко_osnovni_profili_muzeiyiv)
8. Національний музей історії України у Другій світовій війні [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://www.warmuseum.kiev.ua/\]](https://www.warmuseum.kiev.ua/)
9. Музей гетьманства [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[http://www.getman-museum.kiev.ua/\]](http://www.getman-museum.kiev.ua/)
10. Класифікація музеїв. Профілі музеїв [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://pidruchniki.com/17190512/kulturologiya/klasifikatsiya_muzuv\]](https://pidruchniki.com/17190512/kulturologiya/klasifikatsiya_muzuv)
11. Національний музей «Київська картинна галерея» [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://web.archive.org/web/20150405220712/http://www.kmrm.com.ua/ukr/muzej/istorija_muzeja/17\]](https://web.archive.org/web/20150405220712/http://www.kmrm.com.ua/ukr/muzej/istorija_muzeja/17)

12. Національний художній музей України [Електронний ресурс] / Режим доступу: [<http://namu.kiev.ua/ua.html>]
13. Аерокосмічний факультет. Музей НАУ [Електронний ресурс] / Режим доступу: [<http://aki.nau.edu.ua/uk/>]
14. Музей води [Електронний ресурс] / Режим доступу: [<https://uk.wikipedia.org/wiki/0>]
15. Педагогічний музей України [Електронний ресурс] / Режим доступу: [<http://pmu.in.ua/actual-info/ideya-stvorennya-pedahohichnoho-muzeyu/>]
16. Музей книги та друкарства України [Електронний ресурс] / Режим доступу: [<http://vuam.org.ua/uk/704:%>]
17. Національний музей літератури України [Електронний ресурс] / Режим доступу: [http://museumlit.org.ua/?page_id=1039]
18. Музей Максима Рильського [Електронний ресурс] / Режим доступу: [<http://rulskiy.kiev.ua/>]
19. Екскурсії по Києву [Електронний ресурс] / Режим доступу: [<http://toursdekiev.com.ua/ru/kievmuseums>]
20. Салата О. О. Основи Музеєзнавства [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Felibrary.kubg.edu.ua%2F12175%2F1%2FO_Salata_NMP_OM_IS.pdf&psig=AOvVaw02Wio_uHRHRY3Cp3WLuvrC&ust=1716818064669000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAgQr5oMahcKEwiIiNPoubuGAxUAAAAAHQAAAAAQBw
21. Музейний туризм [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://dialog.lviv.ua/muzeyniy-turizm-v-ukrayini-nedosyazhna-mriya-chi-strategichna-perspektiva/>
22. Кузик С. Теоретичні проблеми туризму: суспільно-географічний підхід : монографія/ С.Кузик. – Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 253 с.
23. Андрій Вільчинський «Музейний туризм в аспекті розвитку туристичного потенціалу в межах тернопільського Придністер'я» [Електронний ресурс] / Режим доступу: [http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?]

24. Чи є майбутнє у музейного туризму [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://www.epravda.com.ua/columns/2012/05/14/323459/\]](https://www.epravda.com.ua/columns/2012/05/14/323459/)
25. Сучасний стан організації культурно-дозвілдової роботи у музейних закладах [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[http://vereschagin.com.ua/uk/zhittya-muzeyu/publkacz/655-suchasnij-stan-organizacz-kulturno-dozvllvo-roboti-u-muzejnix-zakladax.html#\]](http://vereschagin.com.ua/uk/zhittya-muzeyu/publkacz/655-suchasnij-stan-organizacz-kulturno-dozvllvo-roboti-u-muzejnix-zakladax.html#)
26. Поліщук Л. О. анімація в діяльності закладів культури України [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?\]](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?)
27. Педагогічний профіль [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[http://www.disslib.org/muzeyi-pedahohichnoho-profilju-jak-faktor-profesiynoyi-pidhotovky-majbutnikh-uchyteliv.html\]](http://www.disslib.org/muzeyi-pedahohichnoho-profilju-jak-faktor-profesiynoyi-pidhotovky-majbutnikh-uchyteliv.html)
28. Музеї літературного профілю [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://pidru4niki.com/12810419/kulturologiya/muzeyi_literaturnogo_profilyu\]](https://pidru4niki.com/12810419/kulturologiya/muzeyi_literaturnogo_profilyu)
29. Цікавий Київ: музейні екскурсії [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://www.interesniy.kiev.ua/5-malovidomih-muzeyiv-kiyeva/\]](https://www.interesniy.kiev.ua/5-malovidomih-muzeyiv-kiyeva/)
30. Потоки іноземних туристів до Києва за 9 місяців 2019 [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2829428-kiiiv-cogoric-vidvidali-ponad-15-miljona-turistivinozemciv.html\]](https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2829428-kiiiv-cogoric-vidvidali-ponad-15-miljona-turistivinozemciv.html)
31. Києво-Печерська лавра [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://lavra.ua/uk/zagalna-informatsiya/\]](https://lavra.ua/uk/zagalna-informatsiya/)
32. Національний музей історії України. Музей історичних коштовностей України [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://nmiu.org/excursii-miku\]](https://nmiu.org/excursii-miku)
33. Національний музей народного декоративного мистецтва [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[http://www.mundm.kiev.ua/\]](http://www.mundm.kiev.ua/)
34. Музейний портал. Музей мікромініатюр М. Сядристого [Електронний ресурс] / Режим доступу: [\[https://museum-portal.com/ua/museum/themicrominiatures-museum-of-mykola-syadristy/exposition\]](https://museum-portal.com/ua/museum/themicrominiatures-museum-of-mykola-syadristy/exposition)

35. Любіцева О.О., Шпарага Т.І. Музейний туризм [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2021/06/libizeva_schparaga_museiniy_tur.pdf
36. Як працюють музеї під час війни [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://suspilne.media/241073-ak-pracuut-muzei-pid-cas-vijni-komentue-zastupnica-ministra-kulturi/>
37. Музеї у час війни [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://podolyanin.com.ua/celebrities/58276>
38. Столичні музеї надійно оберігають свої експонати під час війни [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://vesti.ua/uk/kyiv-uk/stolichnye-muzei-nadezhno-oberegayut-svoi-ekspnaty-vo-vremya-vojni>
39. Валентин Мондриївський: Столичні музеї надійно зберігають свої експонати [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://kyivcity.gov.ua/news/valentin_mondrivskiy_stolichni_muze_nadiyno_zberigayut_svo_ekspnaty_foto/
40. Театри, музеї, бібліотеки, народні доми: як працюють заклади культури під час війни [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zlochiv.net/teatry-muzei-biblioteku-narodni-domy-iaak-pratsiuiut-zaklady-kultury-oblasti-pid-chas-viyny/>
41. Як евакуювали українські музеї в 1941-му [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/articles/534520d4e6bc8/>
42. Виставка про російсько-українську війну «Україна – розп'яття» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.warmuseum.kiev.ua/ua/visitors/time/>
43. Чаювання та концерти замість експонатів: події до Дня музеїв у Києві [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://weekend.today/gorod/podiyi-do-dnya-muzeyiv-u-kyievi.htm>
44. Допомога музеям [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://nakipelo.ua/shvidka-muzejna-dopomoga-hto-ryatuie-ukrainski-muzei-yaki-postrazhdali-vid-vijni/>

45. Тенденції застосування інновацій у музейній справі України [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/kudryavceva.htm
46. Smartify [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://smartify.org/>
47. Detour [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://travelsites.com/detour/>
48. Museum Hack [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://museumhack.com/>
49. Vastari [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.artidstandard.org/vastari>
50. Сучасні цифрові технології в музеях [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://ua-travels.in.ua/2020/05/03/tekhnologi%D1%97-v-muzeyakh/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Музеї Києва

№	Назва	Місце знаходження	Профіль	Фонди	Форма власності	Сайт
1	Музей історії Києва	Вул. Богдана Хмельницького 7	Історичний	280 тис.	Державний	+
2	Історико-меморіальний музей Михайла Грушевського	Вул. Паньківська 9	Історико-меморіальний	(Музей історії Києва)	Державний	+
3	Літературно-меморіальний музей Михайла Булгакова	Андріївський узвіз 13	Літературно-меморіальний	3 тис.	Державний	+
4	Музей української діаспори або Музей культурної спадщини	Вул. Московська 40Б	Історичний	(Музей історії Києва)	Державний	+
5	Київський музей Олександра Пушкіна	Вул. Кудрявська 9	Літературно-меморіальний	6 тис.	Державний	+
6	Музей окупації Києва (Музей партизанської слави)	Вул. Славгородська 31	Історичний	-	Державний	+
7	Музей Шолом-Алейхема	Вул. Велика Васильківська 5А	Літературно-меморіальний	500	Державний	+
8	Музей шістдесятництва	Вул. Олеса Гончара 33А	Історичний	30 тис.	Державний	+
9	Київський літературно-меморіальний музей Максима Рильського	Вул. Максима Рильського 7	Літературно-меморіальний	30 тис.	Державний	+
10	Національний музей народної архітектури та побуту України	Вул. Пирогівський шлях 1	Історичний (етнографічний)	300 пам'яток архітектури	Державний	+
11	Музей Якубовські	Цимбалів яр 6А	Мистецький	12 тис.	Приватний	+

12	Національний музей бджільництва України	Вул. Академіка Заболотного 19А	Технічний (галузевий)	-	Державний	Розділ на сайті інституту бджільництва
13	Музей видатних діячів української культури	вул. Саксаганського, 93, 93-б, 95, 97, 97-в та вул. Жилянська, 96	Літературно-меморіальний	62 тис.	Державний	+
14	Музей історії НУБіП	Вул. Героїв оборони 15	Історичний	-	Державний	Розділ на сайті НУБіП
15	Музей історії факультету агробіосистем (НУБіП)	Вул. Героїв оборони 13	Історичний	-	Державний	Розділ на сайті НУБіП
16	Музей ґрунтознавства і геології (НУБіП)	Вул. Героїв оборони 17	Природничий	-	Державний	Розділ на сайті НУБіП
17	Музей анатомії (НУБіП)	Вул. Полковника Потехіна 16	Природничий	-	Державний	Розділ на сайті НУБіП
18	Музей лісових звірів та птахів (НУБіП)	Вул. Генерала Родимцева 19	Природничий	-	Державний	Розділ на сайті НУБіП
19	Музей радянської окупації	Вул. Стельмаха 6	Історичний	5 тис.	Комунальний	-

20	Музей Валерія Лобановського	Проспект Валерія Лобановського 146 (при школі № 319)	Історично-меморіальний	-	Державний	-
21	Музей ФК Динамо Київ	Вул. Велика Васильківська 55 (НСК «Олімпійський»)	Спортивно-історичний	-	Приватний	+
22	Музей «90-річної історії НСК «Олімпійський»»	Вул. Велика Васильківська 55	Історичний	-	Державний	+
23	Музей космонавтики	Вул. Велика Васильківська 57/3	Науково-технічний	-	Державний	-
24	Музей ваг	Вул. Метрологічна 4	Технічний	500	Громадський	-
25	Міжнародний музей української вишивки	Вул. Новодарницька 15/1	Історичний (Етнографічний)	-	Приватний	-
26	Музей історії ВО «Київський радіозавод»	Вул. Бориспільська 9	Науково-технічний	-	Державний	-
27	Музей сиру	Вул. Шовковична 50А	Технічний (Галузевий)	100	Приватний	-
28	Музей снів	Вул. Чигорина 55	Мистецький	-	Приватний	+
29	Музей тролейбусного талончику	Вул. Прорізна 21	Технічний	-	Приватний	-
30	Музей булатної зброї	Вул. Пухівська 4	Технічний	5 тис.	Приватний	+
31	Народний музей революційної, бойової і трудової слави заводу "Арсенал"	Вул. Московська, 2	Історичний	-	Державний	-
32	Народний музей історії заводу "Ленінська кузня"	Вул. Електриків, 26	Історичний	-	Державний	-
33	Музей бойової і трудової слави заводу верстатів-автоматів	Вул. Червонозаводська, 7	Історичний	-	Державний	-
34	Народний музей історії Київського	Вул. Ползунова, 2	Історичний	-	Державний	-

	електровагоноремонтного заводу					
35	Музей історії Дарницького вагоноремонтного заводу	Вул. Алма-Атинська 74	Історичний	-	Державний	-
36	Музей історії взуттєвого об'єднання "Київ"	Вул. Лаврська 34	Історичний	-	Державний	-
37	Музей трудової слави Дарницького шовкового комбінату	Вул. Магнітогорська 1А	Історичний	-	Державний	-
38	Музей спортивної слави України	Вул. Велика васильківська 55	Історичний	20 тис.	Державний	-
39	Народний музей історії Київського авіазаводу	Проспект Перемоги 100/1	Історичний	-	Державний	-
40	Музей історії заводу "Більшовик"	Проспект Перемоги 38	Історичний	-	Державний	-
41	Народний музей історії Київського механічного заводу	Вул. Туполева 1	Історичний	-	Державний	-
42	Музей історії заводу "Укркабель"	Вул. Багговутівська 14	Історичний	-	Державний	-
43	Народний музей історії заводу імені Артема	Вул. Мельникова 2	Історичний	-	Державний	-
44	Музей кіностудії імені О.П. Довженка	Проспект Перемоги 44	Історичний	-	Державний	-
45	Музей непотрібних речей (музей втор сировини)	Вул. Євгена Маланюка 112	Технічний (галузевий)	-	Приватний	+
46	Музей історії каналізації Києва	Харківське шосе 50А	Історичний	-	Державний	-
47	Музей історії КП «Київпаstrанс»	Вул. Павла Усенка 7/9	Історичний	-	Приватний	+
48	Музей пожежної справи	Вул. Малиновського 6	Технічний	-	Державний	-

49	Музей історії Інституту надтвердих матеріалів імені В. М. Бакуля	Вул. Автозаводська 2	Історичний	1 тис.	Державний	-
50	Музей історичних коштовностей України	Вул. Лаврська 9	Історичний	30 тис.	Державний	+
51	Музей голограм	Вул. Лаврська 19	Технічний	-	Державний	-
52	Музей мікромініатюр Миколи Сядристого	Вул. Лаврська 21	Мистецький	13 (експозиція)	Державний	-
53	Державний музей іграшки	Кловський узвіз 8	Технічний (галузевий)	15 тис.	Державний	-
54	Музей води (Водно-інформаційний центр)	Вул. Грушевського 1В	Природничий	7 тис.	Державний	+ (застарілий)
55	Музей книги та друкарства	Вул. Лаврська 21	Літературний	56 тис.	Державний	+
56	Державний музей театального, музичного та кіномистецтва України	Вул. Лаврська 21	Мистецький (комплексний)	-	Державний	+
57	Національний художній музей України	Вул. Грушевського 6	Мистецький (художній)	40 тис.	Державний	+
58	Центральний музей Збройних Сил України	Вул. Грушевського 30/1	Історичний (військовий)	50 тис.	Державний	+
59	Історико-архітектурна пам'ятка-музей «Київська Фортеця»	Вул. Госпітальна 24А	Історичний	-	Державний	+
60	Національний музей історії України у Другій світовій війні	Вул. Лаврська 44	Історичний	400 тис.	Державний	+
61	Державний музей українського декоративного мистецтва	Вул. Лаврська 21	Мистецький	78 тис.	Державний	+
62	Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара»	Вул. Лаврська 29	Мистецький	15 тис.	Державний	+

63	Музей історії туалету	Вул. Рибальська 22	Історичний	1 тис.	Державний	+
64	Музей Марії Заньковецької	Вул. Велика Васильківська 121	Історично-меморіальний	2 тис.	Державний	+
65	Центральний музей прикордонних військ України	Вул. Лаврська 44	Військово-історичний	50 тис.	Державний	Розділ на сайті прикордонної служби
66	Національний музей «Меморіал пам'яті жертв голодоморів України»	Вул. Лаврська 3, 15А	Історично-меморіальний	-	Державний	+
67	Музей медуз	Вул. Хрещатик 7	Природничий	-	Громадський	+
68	Музей історії Києво-Печерської лаври	Вул. Лаврська 9	Історичний	1 тис.	Державний	-
69	Меморіальний музей-квартира Бориса Гмирі	Вул. Хрещатик 15	Історичний (меморіальний)	12 тис.	Державний	+
70	Музей грошей (при НБУ)	Вул. Інститутська 9	Історичний	13 тис.	Державний	+
71	Музей гетьманства	Вул. Спаська 16Б	Історичний	9 тис.	Державний	+
72	Музей Чорнобиля	Вул. Хорива 1	Історичний	7 тис.	Державний	+
73	Музей однієї вулиці	Андріївський узвіз 26	Історичний	-	Державний	+
74	Музей-майстерня Івана Кавалерідзе	Андріївський узвіз 21	Історичний (меморіальний)	5 тис.	Державний	+
75	Музей хліба	Вул. Вишгородська 19	Технічний (галузевий)	2 тис.	Державний	Розділ на сайті НЕНЦ
76	Хата на Пріорці	Вул. Вишгородська 5	Історичний (меморіальний)	-	Державний	+
77	Музей Магдебурзького права	Андріївський узвіз 5	Історичний	2 тис.	Державний	-
78	Музей історії благодійництва у Києві	Вул. Костянтинівська 6/8	Історичний	-	Державний	-

79	Музей Національного університету «Києво-Могилянська академія» (Музей української звитяги)	Вул. Григорія Сковороди 2	Історичний	-	Державний	+
80	Музей поета Дмитра Луценка (при СШ № 197)	Вул. Генерала Потапова 12	Історичний (меморіальний)	-	Державний	-
81	Музей історії Святошинського району	Проспект Перемоги 136	Історичний	-	Державний	-
82	Державний музей авіації	Вул. Медова 1	Технічний	80 (техніка)	Державний	+
83	Музей історії ветеринарії	Вул. Волинська 12	Історичний	-	Державний	-
84	Меморіальний музей академіка медицини Миколи Стражеско	Вул. Народного ополчення 5	Історичний (меморіальний)	-	Державний	-
85	Мамаєва Слобода	Вул. Михайла Донця 2	Історичний (етнографічний)	98 об'єктів	Державний	+
86	Політехнічний музей	Проспект Перемоги 37	Технічний	10 тис.	Державний	+
87	Інтерактивний музей у темряві «03:00/Третя після опівночі»	Вул. Олесь Гончара 45В	Мистецький	-	Приватний	+
88	Національний музей літератури України	Вул. Богдана Хмельницького 11	Літературний	85 тис.	Державний	+
89	Літературно-меморіальний музей-квартира Павла Тичини	Вул. Терещенківська 5	Літературний (меморіальний)	-	Державний	+
90	Національний музей історії України	Вул. Володимирська 2	Історичний	600 тис.	Державний	+
91	Музей історії Десятинної церкви	Вул. Володимирська 6/1	Історичний	-	Державний	+
92	Центральний державний архів-музей літератури та мистецтва України	Вул. Володимирська 22А	Історичний (комплексний)	697 тис.	Державний	+
93	Музей сучасного мистецтва	Вул. Кирилівська 41	Мистецький	5600	Приватний	+
94	Аптека-музей	Вул. Притиско-Микільська 7	Технічний (галузевий)	50 тис.	Державний	-
95	Музей «Золоті ворота»	Вул. Володимирська 40А	Історичний	-	Державний	-

98	Музей пошти	Вул. Хрещатик 22	Технічний (галузевий)	-	Державний	-
99	Музей пошти	Вул. Митрополита Андрія Шептицького 16/4	Технічний (галузевий)	-	Державний	-
100	Музей історії податкової служби в Україні	Львівська площа 6	Історичний	1 тис.	Державний	-
101	Педагогічний музей	Вул. Володимирська 57	Педагогічний (комплексний)	40 тис.	Державний	+
102	Музей української революції 1917-1921 рр.	Вул. Володимирська 57	Історичний	-	Державний	+
103	Музей Київського національного університету будівництва і архітектури	Проспект Повітрофлотський 31	Історичний	-	Державний	-
104	Музей Національного транспортного університету	Вул. Омеляновича-Павленка 1	Історичний	-	Державний	-
105	Музей Бориса Грінченка (КУБГ)	Вул. Бульварно-Кудрявська 18	Літературний (монографічний)	-	Державний	-
106	Музей історії Управління держбезпеки України	Вул. Малопідвальна 16	Історичний	-	Державний	-
107	Музей МВС	Солом'янська площа 1	Історичний (військовий)	20 тис.	Державний	Розділ на сайті НАВС
108	Музей Миколи Ярмаченка (При КНПУ ім. Драгоманова)	Вул. Тургенєвська 8/14	Історичний	-	Державний	-
109	Музей КНПУ ім. Драгоманова	Вул. Пирогова 9	Історичний	-	Державний	-
110	Музей Інституту проблем безпеки атомних електростанцій	Вул. Лисогірська 12	Історичний	-	Державний	-
111	Національний музей «Київська картинна галерея»	Вул. Терещенківська 9	Мистецький (художній)	12 тис.	Державний	+ (застарілий)

112	Кабінет-музей академіка Писаренка	Вул. Тимірязєвська 2	Історичний	-	Державний	-
113	Музей Євгена Патона	Вул. Казимира Малевича 11	Історичний	-	Державний	-
114	Музей народознавства при ДТЗЕ ім. Патона	Вул. Казимира Малевича 11	Історичний (етнографічний)	-	Державний	-
115	Музей Інституту фізичної хімії	Проспект Науки 31	Історичний	-	Державний	-
116	Музей трудової слави інституту металів та сплавів	Проспект академіка Вернадського 34	Історичний	-	Державний	-
117	Музей Інституту проблем реєстрації інформації	Вул. Шпака 2	Історичний	-	Державний	-
118	Меморіальний музей академіка Глушкова	Проспект академіка Глушкова 40	Історичний	-	Державний	-
119	Археологічний музей КНУ ім. Тараса Шевченка	Вул. Володимирська 60	Історичний (археологічний)	30 тис.	Державний	+
120	Зоологічний музей КНУ ім. Тараса Шевченка	Вул. Володимирська 60	Природничий (зоологічний)	700 тис.	Державний	+
121	Музей історії КНУ ім. Тараса Шевченка	Вул. Володимирська 60	Історичний	-	Державний	+
122	Геологічний музей КНУ ім. Тараса Шевченка	Вул. Васильківська 90	Природничий (геологічний)	20 тис.	Державний	+
123	Міжфакультетський лінгвістичний науково-навчальний музей КНУ ім. Тараса Шевченка	Вул. Володимирська 60	Педагогічний	-	Державний	+
124	Музей історії Ботанічного саду ім. академіка Фоміна	Вул. Семена Петлюри 1	Історичний	82 тис.	Державний	+
125	Астрономічний музей	Вул. Обсерваторна 3	Науково-технічний (галузевий)	20 тис.	Державний	+
126	Кабінет-музей В'ячеслава Чорновола	Вул. Олеся Гончара 33	Історичний	-	Державний	-
127	Міський музей «Духовні скарби України»	Вул. Десятинна 12	Мистецький	300	Приватний	-

128	Музей Лук'янівського кладовища	Вул. Дорогожицька 7	Історичний	-	Державний	-
129	Музей-квартира Віктора Косенко	Вул. Коцюбинського 9	Історичний	1100	Державний	-
130	Меморіальний музей Олександра Палладіна	Вул. Леонтовича 9	Історичний	-	Державний	-
131	Музей телебачення	Вул. Юрія Ілленка 42	Науково-технічний	1 тис.	Приватний	-
132	Музей Першого Президента України Леоніда Кравчука при Українському Народному Посольстві	Вул. Обсерваторна 11/1	Історичний	-	Державний	-
133	Музей циркового мистецтва	Проспект Перемоги 82	Мистецький	2000	Державний	-
134	Музей історії Промінвестбанку	Вул. Софіївська 9	Історичний	-	Державний	-
135	Літературно-меморіальний музей ім. Миколи Бажана	Вул. Терещенківська 5	Літературний (монографічний)	8 тис.	Державний	-
136	Музей мистецтв імені Варвари і Богдана Ханенків	Вул. Терещенківська 15	Мистецький (художній)	-	Державний	+
137	Музей історії Михайлівського Золотоверхого монастиря	Вул. Трьохсвятительська 8	Історичний	-	Державний	+
138	Національний науково-природничий музей НАН України	Вул. Богдана Хмельницького 15	Природничий	8,5 млн.	Державний	+
139	Національний музей медицини України	Вул. Богдана Хмельницького 37	Науково-технічний (галузевий)	19 тис.	Державний	+
140	Національний музей Тараса Шевченка	Бульвар Тараса Шевченка 12	Мистецький	4 тис.	Державний	+
141	Літературно-меморіальний будинок-музей Тараса Шевченка	Провулок Тараса Шевченка 8А	Літературний (монографічний)	-	Державний	-
142	Музей костюму і стилю «Victoria museum»	Бутишів провулок 23	Мистецький	700	Приватний	+

143	Музей популярної науки та техніки «Експериментаріум»	Проспект Степана Бандери бд	Науково-технічний	Більше 300 інтерактивних експонатів	Приватний	+
144	Музей науки	Вул. Академіка Глушкова 1 (ВДНГ), Павільон 23	Науково-технічний	-	Державний	+
145	Музей фотоілюзій	Вул. Петра Сагайдачного 41	Науково-технічний	- Експонати відсутні	Приватний	+
146	Музей К.Г. Паустовського	Вул. Михайла Коцюбинського 12Б	Літературний	-	Державний	-
147	Музей залізничного транспорту	Пл. Привокзальна 1	Технічний (галузевий)	-	Державний	-
148	Музей Південно-Західної залізниці	Вул. Миколи Лисенка 6	Технічний (галузевий)	-	Державний	-
149	Музей історичного центру міста Києва	Вул. Богдана Хмельницького, 66	Історичний	-	Державний	-
150	Інформаційно-виставковий центр музею Майдану	Майдан Незалежності, 18/2	Історичний (меморіальний)	Понад 1000	Державний	+
151	Музей історії НУФВСУ	Вул. Фізкультури 1	Історичний	-	Державний	-
152	Квартира-музей родини Івана Франка	Вул. Володимирська, 48а	Історичний	-	Приватний	-
153	Музей Олеса Гончара	Бул. Тараса Шевченка, 14	Літературний	Понад 800	Державний	Сторінка на сайті інституту філології КНУ
154	Музей історії урядів України	Вул. Грушевського 12/2	Історичний	-	Державний	Сторінка на урядов

						ому порталі
155	Музей-кабінет академіка О.О. Богомольця	Вул. академіка Богомольця, 4	Історичний	-	Державний	-
156	Музей головної астрономічної обсерваторії України	Вул. Академіка Заболотного 27	Науково-технічний	-	Державний	Сторінка на сайті ГАО
157	Музей Івана-Валентина Задорожного (при НаУКМА)	Вул. Іллінська 9	Мистецький (художній)	-	Державний	Сторінка на сайті НаУКМА
158	Музей історії КНЛУ	Вул. Велика Васильківська 73	Історичний	-	Державний	-
159	Музей історії КНЕУ	Проспект Перемоги 54/1	Історичний	-	Державний	Сторінка на сайті КНЕУ
160	Музей історії НУХТ	Вул. Володимирська 68	Історичний	-	Державний	Сторінка на сайті НУХТ

Складено автором